This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

Z
551
H4

UC-NRLF

$B 184 209

THE LIBRARY
OF
THE UNIVERSITY
OF CALIFORNIA

PRESENTED BY
PROF. CHARLES A. KOFOID AND
MRS. PRUDENCE W. KOFOID

VOORDRAGTEN

OVER DEN

EIGENDOM VAN VOORTBRENGSELEN

VAN DEN GEEST.

GEHOUDEN IN DE MAATSCHAPPIJ *FELIX MERITIS*,

DOOR

Mr. J. HEEMSKERK, Az.

LID VAN DE ARRONDISSEMENTS-REGTBANK TE AMSTERDAM, EN VAN DE PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-HOLLAND.

HAARLEM,

A. C. KRUSEMAN.

1856.

VOORDRAGTEN

OVER DEN

EIGENDOM VAN VOORTBRENGSELEN VAN DEN GEEST.

VOORDRAGTEN

OVER DEN

EIGENDOM VAN VOORTBRENGSELEN

VAN DEN GEEST,

DOOR

Mr. J. HEEMSKERK Az.

LID VAN DE ARR. REGTBANK TE AMSTERDAM EN VAN DE PROV. STATEN
VAN NOORD-HOLLAND.

HAARLEM,
A. C. KRUSEMAN.
1856.

La vérité est toute à tous. Ce que vous connaissez utile, bon à savoir pour un chacun, vous ne le pouvez taire en conscience. Parler est bien, écrire est mieux; imprimer est excellente chose.

P. L. COURIER,
Oeuvres, I, p. 340.

Z 551
H4

INHOUD.

Eerste Voordragt: Over octrooijen voor uitvindingen. . . . . Blz. 1

Bijlage: Adres van de Kamer van koophandel en fabrijken te Rotterdam. . . . . „ 24

Gemeenzaam onderhoud: Over tentoonstellingen van nijverheid. „ 29

Tweede Voordragt: Over copijregt. . . . . „ 39

Gemeenzaam onderhoud: over het gesprokene. . . . . „ 71

Naschrift. . . . . „ 80

M305425

MIJNE HEEREN!

Gij hebt in de vier laatste vergaderingen van deze afdeeling eene reeks van voorlezingen gehoord, in welke een onzer verdienstelijkste medeleden gelegenheid heeft gevonden, U rond te voeren op het ruime veld der Nederlandsche nijverheid in verschillende eeuwen, en U de schoonste bloemen van die wijd uitgestrekte beemd aan te bieden.

In het laatste gedeelte van die voorlezingen werd een punt door hem aangeroerd, dat het gebied der nijverheid beheerscht, omdat het niet de stof betreft maar den geest.

Alle nijverheid immers is niet anders dan opheffing en verplaatsing van eene massa stof door eene sprank van den menschelijken geest.

De verhouding tusschen geest en stof is ook die tusschen den uitvinder en den werkman. En het was op de regten der uitvinders in Nederland, dat mijn hooggeschatte voorganger op dit gestoelte uwe aandacht vestigde. Hij kon dit slechts ter loops doen, om de vele en groote eischen van zijn geheele onderwerp.

Uit het gemeenzaam onderhoud, dat toen gevolgd is, bleek uwe belangstelling juist in dit gedeelte zijner rede. Inderdaad behoort het tot die punten, die op dit oogenblik aan de orde van den dag zijn, en is het der moeite wel waardig, zich daarover eene heldere meening te vormen, waarvan men zich behoorlijk rekenschap kan geven.

Ik heb daarom de hoop opgevat, dat Gij mij met eenige belangstelling zult willen aanhooren, wanneer ik in dit uur met U poog na te gaan eenige hoofdbeginselen van den zoogenaamden *intellectueelen eigendom* of van het regt dat aan den vindingrijken mensch toekomt op de voortbrengselen van zijnen geest. Uwe bijzondere toegevendheid moet ik daarbij inroepen, zoowel om de eigenaardige zwarigheden van het onderwerp, als om den zeer korten tijd, die mij tot voorbereiding van deze voordragt gegeven is geweest.

Eigendom van voortbrengselen van den geest (eene vertaling van de Fransche *propriété intellectuelle*) is eene uitdrukking, die het regt te kennen geeft, dat een ieder tegenover derden kan uitoefenen wegens datgene, wat zijn geest heeft voorgebragt. Zoo spreekt men van *propriété artistique*, van *propriété industrielle, littéraire*, welke laatste beter in onze taal copijregt genoemd wordt, ook van een eigendom op de teekenen en merken van fabrieken. Onderzoeken wij allereerst of een dergelijk regt wel den naam van eigendom verdient. Wat toch is eigendom? Eigendom is het regt om van eene zaak het vrije genot te hebben en daarover op de volstrektste wijze te beschikken. Hoe is het nu

mogelijk, wil men het volstrekte regt van eigendom op voortbrengselen van den geest uitoefenen, dat de een aan den ander eene gedachte kan overdragen zoodanig, dat zijn eigen geest of voorstellingsvermogen daarvan geheel en al afstand doe? Eigendom zonder de mogelijkheid van uitsluitend bezit is ondenkbaar; en het feitelijke bezit, waarvan de eigendom uitgaat, laat zich slechts als een regt op ligchamelijke voorwerpen denken; de mededeeling der gedachte, die ieder, welke haar ontvangt, geheel in zich opneemt, is van zelf in wederspraak met het begrip van eigendom. Voorzeker kunnen wij met Thiers in zijn werk *de la propriété* en vele andere geachte schrijvers den eigendom van de gedachte als een der heiligste regten beschouwen, mits wij daaronder maar niet verstaan het ware regtsbegrip van eigendom en deze uitdrukking slechts bij wijze van beeldspraak gebruiken. — Evenwel zóó bedoelen de Fransche schrijvers het niet, en zij wenschen wel degelijk het geheele eigendomsregt in zijne ware en zuivere beginselen op de voortbrengselen van den geest toe te passen. Maar ondersteld eens de juistheid hunner opvatting daarvan, dan nog zou zulk eigendom alleen dan werkelijk kunnen worden gehandhaafd, zoo lang men eene gedachte of uitvinding niet aan anderen had medegedeeld. Elke mededeeling toch heeft het noodzakelijk gevolg dat die ééne gedachte aan ieder der hoorders of aanschouwers terstond voor het geheel zal toebehooren, terwijl aan eigendom het denkbeeld van uitsluiting ten grondslag ligt, zoodat slechts één van ééne zaak het vrije genot hebbe en anderen daar-

van uitgesloten zijn, of daarvan slechts zóóveel genieten als de eigenaar hun wil vergunnen.

Het oneigenlijke der benaming van *propriété intellectuelle* valt nog meer in het oog, wanneer men b. v. daarop het begrip van diefstal zou willen toepassen.

Gaarne geven wij echter toe, dat het namaken iets oneerlijks, iets déloyaals in zijnen aard is, zoo als Renouard het zeer aardig uitdrukt: »*La contrefaçon est de la famille du vol.*"

Stelt u voor dat iemand eene gedachte door een ander hoort uitspreken, dat hij er zich meester van maakt, dat hij die vervolgens opschrijft en er zijn voordeel mede doet, er is geen twijfel aan of zulk een pleegt een grof plagiaat; maar blijft toch niettegenstaande dat plagiaat de bestolene persoon niet even rijk? Of zal hem die gedachte nu na die handeling niet meer bezielen, of hem daardoor uit het geheugen zijn gegaan? Men voere hier niet tegen aan, dat hem van nu af de mogelijkheid ontnomen is de eerste te zijn om die gedachte in druk openbaar te maken, of daarmede winst te behalen; zijn vermogen, bestaande uit rijke gedachten of heerlijke opmerkingen, blijft even groot, en ontleent zelfs juist zijne waarde aan zijne eigenschap om te worden medegedeeld. Het blijkt derhalve genoegzaam, dat wij bij dergelijke benamingen als *propriété industrielle,* of *propriété artistique,* die slechts onderdeelen zijn van de *propriété intellectuelle,* het oneigenlijke van deze spreekwijze in het oog moeten houden en daaronder alleen dat regt verstaan, dat aan iemand door het stellige

regt is toegekend om uitsluitend zijne gedachte op stoffelijk gebied uit te werken. In de spreekbeurten nu, die ik hoop te vervullen, wensch ik in de eerste plaats de octrooijen voor uitvindingen te behandelen, om bij eene tweede bijeenkomst het copijregt of de *propriété littéraire* meer in het bijzonder te ontwikkelen.

Deze octrooijen bestaan in ons vaderland, sedert de eerste Nederlandsche wet, die ze vèstigde, van 26 Maart 1809, en dus nog geene halve eeuw.

Thans leven wij onder de wetgeving van 1817, en deze loopt, naar de verklaringen der regering te oordeelen, groot gevaar van spoedig te worden ingetrokken.

Vóór dat wij evenwel tot het behandelen van dit punt overgaan, dienen wij ons vooraf duidelijk te maken, wat een octrooi is, waarom octrooi verleend wordt en waarin de grond der octrooijen moet gezocht worden.

Om dit goed te begrijpen stelle men zich voor een eiland dat slechts door tien huisgezinnen wordt bewoond.

Ieder der bewoners verrigt een eigenaardigen arbeid; de een legt zich op de vischvangst, de ander op den landbouw toe, een derde op de jagt; het is U genoeg bekend, hoe men op dergelijke wijze de toenemende verdeeling van den arbeid in eene kleine maatschappij ziet ontstaan.

Onder deze tien huisvaders nu bevindt zich er één van een vindingrijken geest, die iets weet uit te vinden, b. v. iets nuttigs weet te bereiden uit het sap van aldaar in 't wild groeijende boomen of kruiden, dat den overigen tot groot voordeel kan verstrekken.

Deze persoon nu *kan*, wel is waar, die uitvinding voor niets aan zijne lotgenooten openbaar maken en hun het gebruik daarvan vrijwillig afstaan, maar niemand zal voorzeker beweren, dat hij tot zoodanige liberale handelwijze verpligt is. Hij is volkomen geregtigd om aan de overigen mede te deelen, dat hij bereid is, hun die uitvinding openbaar te maken, mits men hem vooraf voor de moeite, arbeid en daartoe besteeden tijd eene ruime schadeloosstelling geve. Zullen die menschen dit nu als een onbillijken eisch beschouwen en beweren, dat hij hetgeen hij soms met groote moeite en tijdverzuim uitgevonden heeft, hetgeen hij in alle gevallen voor zich zelf zou kunnen behouden, voor niet moet afstaan? Zouden zij durven zeggen: wij hebben u niet opgedragen daarvoor zulke groote moeite te besteden! zoo wij u daartoe last gegeven hadden, dan ware eerst uwe eisch billijk!

Ik voor mij geloof, dat zij veeleer, verheugd over zijne uitvinding, hem boven de schadeloosstelling nog opregten dank zullen toebrengen. Het is waar, de mogelijkheid bestaat dat hij zijn eisch te hoog stelle; doch dit neemt niet weg, dat zoo hij een billijken prijs vordert voor zijn geheim, men hem dien niet weigeren kan zonder eene groote onregtvaardigheid te begaan. Vordert hij op den duur te veel, dat is, meer dan de bewezene dienst waarde heeft; welnu? dan straft hij zich zelf; want er zal weldra onder zijne mede-eilanders geen navraag meer naar zijne uitvinding zijn. Dewijl men nu evenwel niet in staat is in eene uitgebreide maatschappij, met een ieder die van eene uitvin-

ding wenscht gebruik te maken, zulk een afzonderlijk contract te sluiten, en omdat bij de groote verscheidenheid van bedrijven de waarde van alle uitvindingen niet vooruit kan worden berekend, zoo verleent de octrooiwet, die in de plaats treedt van zulk een contract, den uitvinder de bevoegdheid om uitsluitend gedurende een tijd lang het uitgedachte voorwerp te verkoopen. Bijgevolg laat zij hem toe een ieder in regten te vervolgen, die evenzeer tot het ten eigen voordeele gebruiken van zijne uitvinding, na haar vooraf afgezien te hebben, zou willen overgaan. Een octrooi derhalve is het tijdelijke regt om bij uitsluiting het geldelijke voordeel eener uitvinding te genieten, en de grondslag van de verleening van octrooijen van uitvinding rust op de billijke reden, dat ieder van hetgeen hij uitgedacht heeft, van de maatschappij eene belooning vorderen en eischen kan. Van daar ook, dat al de wetgevingen der meest beschaafde natiën den uitvinder zoodanige bijzondere bescherming verleenen.

Dat nu de wet op de octrooijen, onder welke wij leven, groote verbeteringen behoeft, is niet te betwisten; en het is prijzenswaardig en zelfs noodzakelijk, dat eene herziening daarvan wordt voorbereid. Maar ook het beginsel verkeert in Nederland sedert eenigen tijd in groot gevaar. Wel is waar gevoelen de industriëelen over het algemeen eene groote behoefte aan herziening en verbetering, maar bij velen heerscht slechts een zeer onbestemd gevoel, in welken geest die herziening het meest te wenschen ware. Al ligt zoude de regering zich kunnen laten medeslepen

om uit zucht naar vereenvoudiging en gemak de geheele octrooijen prijs te geven. Het komt mij zelfs voor, dat in de laatste dagen dit gevaar is vermeerderd, na dat de Kamer van koophandel en fabrijken te Rotterdam aan het gouvernement in haar advies den raad gegeven heeft, om die geheel af te schaffen, als zijnde een overblijfsel van het verouderde beschermingstelsel en in strijd met de tegenwoordige ontwikkeling der nijverheid. Hoewel het gevoelen nu in genoemd advies uitgesproken noch door de *Vereeniging voor volksvlijt* noch door die *tot bevordering van fabrieken en handwerks-nijverheid* gedeeld wordt, en ook de Kamer van koophandel en fabrijken te Amsterdam door haar stilzwijgen evenmin dat gevoelen schijnt te omhelzen, zoo kan men toch met grond bevreesd zijn, dat de regering als den eenvoudigsten weg, de geheele afschaffing der octrooiwet zal verkiezen. De weinige oorspronkelijke uitvindingen in ons vaderland gedurende de laatste 50 jaren gedaan, het onvolledige van het onderzoek der aanvragen, zoo als dit nu in de bureaux plaats heeft, en de groote bezwaren van een goede octrooiwet bevestigen deze vrees. Daarenboven, eene klasse of vereeniging van uitvinders bestaat er niet, zoodat het hier niet als bij andere punten van wetgeving, die de nijverheid betreffen, te verwachten is, dat eene vereeniging van industriëelen met kracht opkomt om hunne bedreigde gezamenlijke belangen bij den wetgever te doen gelden.

Het is evenwel niet te hopen, dat Nederland het eerste voorbeeld zal geven van een Staat, die op het verleenen van octrooijen terug komt, en de bedachtzaamheid, zoo dik-

wijls in onzen landaard gelaakt en geprezen, bij zulk een belangrijk onderwerp, als wat wij nu behandelen, uit het oog verliezen zal.

Laat ons daarom opmerken, hoe ook bij andere wetgevingen de octrooijen dergelijk gevaar van geheele afschaffing geloopen hebben, en ik ben verzekerd, dat wij de instandhouding daarvan met de noodige hervormingen bij verschillende volken als een gevolg van op overtuiging gevestigde beginselen zullen moeten aannemen.

In vele zeer nijvere Europeesche staten vinden wij voorstellen tot afschaffing der octrooijen gedaan en hevig bestreden, breedvoerige enquêtes gehouden over de werking en gevolgen der octrooiwetten en zien wij tevens de redenen, die voor het behoud der octrooijen pleitten, niettegenstaande de meest hardnekkige debatten, altijd zegevieren.

In Frankrijk, alwaar in de octrooiwet van 1791 onderscheidene leemten waren opgemerkt, werd reeds in 1828 aan eene herziening gearbeid, in 1832 eene breedvoerige enquête geopend; de afschaffing der octrooijen werd toen ook voorgesteld; de debatten over eene nieuwe octrooiwet liepen door verscheidene ministeriën van Lodewijk Philips heen; eindelijk kwam den 5 Julij 1844 de tegenwoordige Fransche wet tot stand, die als een meesterstuk in hare soort mag gelden en het beginsel van octrooi voor uitvindingen uitbreidde, alleen met belangrijke wijzigingen omtrent de octrooijen van verbetering en die van invoering.

In Groot-Brittannië lieten zich in 1850 en 1851 luide stemmen hooren voor de afschaffing, als zijnde de octrooi-

jen eene beperking van de handelsvrijheid. Het parlement heeft daarop door de meest bekwame mannen de zaak laten onderzoeken en ten gevolge der ampele enquête is niet de afschaffing der octrooijen, maar de nieuwe wet (van 1 Julij 1852) tot stand gekomen. De duur der octrooijen is daarbij op veertien jaren bepaald; doch alleen door niet-betaling van een termijn der taxe, wordt die tot drie of zeven jaren ingekrompen. Ook heeft men aldaar de bevoegdheid om zich den eigendom eener uitvinding, als 't ware, bij voorraad door een acte te verzekeren, die bekend is onder den naam van *caveat*, terwijl in dat geval de uitvinder den tijd van een half jaar heeft, om zijne voorloopige beschrijving uit te werken en te wijzigen, en dus eenige verbetering aan zijn eigen arbeid te maken. De som, die de uitvinder voor het ontvangen van octrooi betalen moet is £ 25, na drie jaren wordt zij verdubbeld, en na zeven jaren betaalt men £ 100. Door wanbetaling verliest de uitvinder zijn voorregt, en wanneer de tijd van het octrooi verstreken is, is hij verpligt van de uitvinding eene beschrijving en teekening openbaar te maken.

Zoo heeft men ook in Oostenrijk in 1852 een administratief onderzoek ingesteld omtrent het wenschelijke van het behoud of de afschaffing der octrooijen, en ook aldaar is bij de wet van 25 Augustus van hetzelfde jaar het beginsel van octroijering gehandhaafd. Het maximum is vastgesteld op vijftien jaren en de wijze van betaling der taxe is aldaar nog veel gunstiger voor de uitvinders gemaakt, bij jaarlijksche termijnen namelijk, tot een maximum van *f* 700.

In België zijn twee jaren later evenzeer belangrijke en grondige discussiën over dit onderwerp gevoerd, en de uitslag is geweest, dat de wet van 24 Mei 1854 tot stand is gekomen, die thans alhier vrij algemeen bekend is, en door de *Vereeniging voor volksvlijt* aan Nederland ter navolging is aanbevolen. Uit dit alles blijkt, dat bij de volken, die in ontwikkeling der nijverheid voorwaar de eerste plaats in de rei der overige natiën bekleeden, het beginsel der octroijering van uitvindingen steeds overwonnen heeft, en dat men hieruit vrij de gevolgtrekking mag maken dat hare afschaffing èn onbillijk èn onvoorzigtig zoude zijn.

Groote verwondering daarom baarde het mij, dat de Kamer van koophandel en fabrijken te Rotterdam niet alleen geen enkel woord gesproken heeft in het belang van de uitvinders, en zich geheel eenzijdig slechts op het standpunt van den verbruiker geplaatst heeft, die gaarne zoo goedkoop mogelijk van de uitvinding profiteert, maar zelfs de argumenten uit de regtmatige en wettige aanspraken der uitvinders geput, geheel heeft verzwegen.

Ik wil nu breedvoeriger over de motieven zelve van het advies der Kamer van koophandel te Rotterdam spreken, opdat het mij moge gelukken op haar eigen standpunt de ongegrondheid van hare beweringen aan het licht te brengen.

Vooreerst spreekt zij, zoo als reeds is aangemerkt, volstrekt niets van de billijkheid of onbillijkheid der afschaffing van octrooijen voor uitvinding. Zij kan evenwel deze waarheid niet wegredeneren, dat zonder de werkzaamheid of het genie van den uitvinder de uitgevondene zaak

niet zoude bestaan, en dus de verbruiker daarvan in 't geheel geen gebruik zoude hebben. Wanneer wij ons echter voorstellen, dat men ons de billijkheid van het beginsel van belooning der uitvinders toegeeft, zou men ons dan misschien kunnen tegenwerpen, dat het schenken van privilegiën en monopoliën een verkeerd middel is om den uitvinder te beloonen, dat een afkoop of onteigening tegen schadeloosstelling verkieselijker zoude zijn? Ik geloof hierop ontkennend te moeten antwoorden; er bestaat in den regel geene betere wijze van belooning dan het octrooi. Zou de Staat den uitvinder terstond eene vaste som ter belooning geven, dan liep de regering groot gevaar dikwijls veel meer te betalen, dan de uitvinding waard is. Benoemt zij voor elke uitvinding eene commissie van onderzoek, hoe moeijelijk is het in elk vak bekwame en billijke deskundigen te vinden!

Ja zelfs, onderstellende dat dit mogelijk ware, hoe dikwijls zal de uitvinder dan nog niet zijne uitvinding te laag geschat vinden, en haar liever geheim houden, dan haar tegen den geboden prijs af te staan.

Nu daarentegen zal altijd de uitvinder, zoo hij van zijne uitvinding voordeel wil trekken, den prijs, hoewel geprivilegiëerd, moeten regelen naar de omstandigheden en de behoeften van zijn tijd, wijl niet de Staat of het algemeen hem de belooning toetelt, maar slechts hij die van zijne uitvinding wenscht gebruik te maken. Zeer geestig en belangrijk daaromtrent zijn de woorden van de Boufflers in de Fransche Nationale Vergadering van 30 December 1790:

»Protégez l'inventeur et ne le payez point. En ne le »protégeant pas, vous lui refuseriez ce qui lui est dû; »en le payant vous lui donneriez autre chose, que ce qui »lui est dû; en un mot, point de marché, car le marché »sera libre ou forcé; s'il est forcé vous êtes tyrans, s'il »est libre vous êtes téméraires. Dans cet étrange marché »qui sera l'appréciateur? Sera ce le gouvernement qui »achète, ou l'inventeur qui vend? Et dans tous les cas, »où est l'acheteur assez riche pour payer un homme ce »qu'il s'estime; où est l'homme assez modeste pour ne »s'estimer que ce qu'il vaut? où est l'expert en état de »les mettre d' accord?"

Uitzonderingen kunnen er zeker voorkomen; want er zijn uitvindingen, waarvan de groote nuttigheid en belangrijkheid zóó blijkbaar zijn, dat zij, hoe eer des te beter, bij wetgevende of regeringsmaatregelen, moeten worden afgekocht, òf voor 's lands dienst òf om ze publiek te maken. Van dien aard zijn sommige uitvindingen van oorlogstuig; zoo werd ook, op een geheel ander gebied, de uitvinding van Daguerre door de Fransche regering ten behoeve van het publiek afgekocht. Maar de wettelijke regel moet zijn eene *tijdelijke* bescherming tegen namaak.

Dat die bescherming in Nederland bij eene nieuwe wet *voortdurend* zal worden gemaakt, daarvoor behoeft de Rotterdamsche Kamer van koophandel niet te vreezen. Het tijdelijke ligt in den aard van 't onderwerp zelf. Nooit wordt eene uitvinding gedaan die geheel zich zelf genoegzaam is, en niet eerlang door eene betere wordt vervangen.

De uitvinders kan men met de fakkeldragers der oude mysteriën vergelijken, die elkander de lichtende toortsen overreiken, en na daarmede dienst te hebben gedaan, spoedig door andere geniën of vlugge geesten, die weder eene hoogere en meer volmaakte uitvinding doen, zullen overschaduwd worden.

Dit behoort elke wetgeving op het oog te hebben en een maximum van tijd vast te stellen, waarna het verleende octrooi weder komt te vervallen.

In de tweede plaats noemt de Kamer van koophandel te Rotterdam de octrooijen een overblijfsel van het oude beschermingstelsel. Het zij verre van mij om niet met de Kamer in zoover volkomen toe te stemmen, dat al wat van dit verouderde stelsel nog in onze wetgeving is overgebleven vroeg of laat moet afgeschaft worden; daarom zal het mij verblijden wanneer zij den oorlog verklaart aan elke protectie van inlanders tegen buitenlanders, aan elke protectie van corporatiën tegen individuën; zoo make men, zoo men wil, een einde aan die begunstiging van schippers tegen schippers, die in de privilegiën der beurtveren gelegen is; aan de uitsluitende regten b. v. van eene geoctroijeerde bank om papier aan toonder uit te geven, wanneer een ander de zelfde vrijheid verlangt en aan den handel voldoende waarborgen wil aanbieden! Alle deze toch zijn zoodanige overblijfselen van het beschermingstelsel, maar in plaats dat daartoe de billijke erkenning van de regten des uitvinders zoude behooren, is deze daarmede veeleer én wat het wezen der zaak betreft én geschiedkundig, in strijd.

Wat toch is het beginsel van het beschermingstelsel? de willekeurige begunstiging in het verleenen van een uitsluitend debiet van eene zaak, die door den begunstigde evenmin als door ieder ander in het leven is geroepen, terwijl bij het beginsel van octrooi geene willekeur of voorkeur hoegenaamd denkbaar is, daar het alleen aan den waren uitvinder of zijne regtverkrijgenden een uitsluitend debiet van eene zaak toekent, welke vroeger aan de maatschappij geheel onbekend was, en die de uitvinder anders, zonder de verleende bescherming, aan het publiek had kunnen onttrekken. De geschiedenis wijst dan ook overtuigend aan, hoe de beginselen van bescherming van uitvinders juist op de puinhoopen van het protectionistische stelsel zijn opgebouwd.

In Engeland toch werd bij dezelfde parlements-acte, waarbij men het voorgewende regt der kroon om monopoliën en privilegiën in zaken van handel en nijverheid te verleenen, hetwelk Jacobus I tot zulk een schroomelijk misbruik had overdreven, in 1623 aan de kroon ontnam, het beginsel van octroijering van uitvindingen ingevoerd; terwijl in Frankrijk Turgot, de moedige, ja overmoedige bestrijder van het gildenwezen, het eerste reglement op het octroijeren van uitvindingen heeft voorgedragen (1777). Ja het verdient vooral opgemerkt te worden, hoe de octrooiwetten zich ontwikkeld hebben en bij alle volken ingevoerd zijn, naarmate men het beschermingstelsel liet varen. Dit verschijnsel is geenszins toevallig; want toen de nijverheid nog in de banden van het gildenwezen en dus in al-

lerlei corporatiën gekneld was, wilde de groote meerderheid der beschermden van geene uitvindingen weten.

De man, die toen eene uitvinding deed, was een lastig persoon, die den lieven en geregelden loop der zaken, door de reglementen en gebruiken vastgesteld, trachtte omver te werpen; zoo iemand moest uit de maatschappij gebannen worden, zoo als het ook werkelijk dikwijls geschied is, b. v. met Nicolas Briot, die een werktuig om munten en medailles te slaan, uitvond en zijn vaderland moest ruimen onder Lodewijk XIV, welke vorst anders de mannen van genie wist voort te helpen, zoo zij slechts door zijne ministers opgemerkt en onder zijne aandacht gebragt waren. Een ander voorbeeld in Frankrijk leverde Vaucanson, die zijne toen voortreffelijke verbetering aan het zijden-weefgetouw bij geene mogelijkheid aan den man kon brengen en de hem noodige bescherming van het gouvernement daarvoor eerst verkreeg nadat hij door zijne kunstige maar nuttelooze automaten de aandacht van den beaumonde op zich had gevestigd.

Van zeer vele uitvinders uit het tijdperk van het mercantiele stelsel zoude hetzelfde of iets dergelijks kunnen worden aangehaald. Bij gratie of uit erkenning van hooge verdiensten kregen zij soms eenig voorregt, maar een algemeen regt ten voordeele van het vernuft moest de vrucht van vrijen handel en nijverheid zijn. In zooverre evenwel zou de Kamer van koophandel te Rotterdam gelijk hebben, indien zij als overblijfselen van het beschermingstelsel enkele bepalingen wilde berispen, zoo als die der wet van 1817

b. v. welke den in Nederland geoctroijeerden uitvinder verbiedt ook in andere landen octrooi te vragen. Wel moedigt de wet ons aan, om vreemde uitvindingen op onzen bodem over te brengen, maar dat onze uitvinders de vrucht van hunne overdenkingen ook aan andere natiën zouden kunnen mededeelen, wordt geheel door haar gewraakt. En toch, zoo wij de vruchten van buitenlandsche industrie mogen genieten, is het dan voor ons niet van evenveel belang, dat de vruchten van Nederlandsche nijverheid ook aan het buitenland worden medegedeeld? Zulke bepalingen staan ook in den weg aan de ontwikkeling van het internationale regt, dat de strekking heeft om voor wederzijdsche regten en kunstvlijt den verdienden eerbied te koesteren. Het Duitsche verbond moge daarom aan andere natiën ten voorbeeld strekken, dat eene algemeene octrooiwet in 1842 heeft aangenomen, waarin de regten van de verbonden Staten in onderlinge overeenstemming gebragt zijn, zoodat geene octrooijen worden afgegeven voor uitvindingen en verbeteringen, die reeds in eenigen Staat van het Duitsche verbond bekend of in werking gebragt zijn, noch de onderdanen der verschillende bondstaten de een boven den ander worden gesteld. — Maar deze verkeerde bepalingen der Ned. Wet zijn ligt bij eene herziening te wijzigen en zelfs het geheele octrooi van invoering kan worden afgeschaft, zoo als het thans is, en vervangen door een voorregt voor den buitenlandschen uitvinder, die hier te lande eene exploitatie wil daarstellen. Dit een en ander neemt evenwel niet weg, dat het hoofdbeginsel van octroijering worde gehandhaafd.

In de derde plaats heeft de Kamer van koophandel en fabrieken te Rotterdam de instandhouding der wet eene belemmering voor de ontwikkeling der nijverheid en van den handel genoemd, en daarbij de belangen van het algemeen met zulk een schijn van waarheid verdedigd tegenover het bijzondere belang van den uitvinder, dat men bij eene oppervlakkige beschouwing haar volkomen zou moeten gelijkgeven. Evenwel bij nadere overweging wordt men tot de overtuiging gebragt, dat juist de afschaffing der octrooijen aan het belang der nijverheid zelve groote en onoverkomelijke nadeelen zou berokkenen. Wanneer men toch bedenkt, dat de meeste uitvinders geniale maar weinig vermogende menschen zijn, die dikwijls de middelen tot proefneming, voltooijing en volmaking hunner eigene uitvindingen niet kunnen bekostigen; dan is het meer dan waarschijnlijk, dat velen òf liever hunne uitvinding zullen geheim houden dan openbaar maken, òf in de onmogelijkheid zijnde de noodige sommen tot proefnemingen voor te schieten, hunne uitvindingen zullen moeten opgeven. Gebrek aan geld of aan bescherming, die de éénige voorwaarde is om geld te leen te krijgen, waarvoor zonder octrooiwet niet de minste zekerheid kan worden gegeven, brengt dan noodzakelijk het verlies der uitvinding voor 't algemeen te weeg.

Men denke b. v. aan een Perry, den uitvinder van buigzame stalen pennen, aan een Jacquard, die de zijden-weefstoelen en tapijtfabrieken op hare tegenwoordige hoogte gebragt heeft, en zoo vele anderen die zonder tijdelijke bescherming, zonder het alleen dáárdoor verkrijgbare crediet,

nimmer van hunne schoone uitvindingen het genot aan het publiek hadden kunnen geven. Hoe toch die kostbare proefnemingen genomen, die tot het voltooijen der uitvinding zoo noodig zijn? Van wáár de groote sommen verkregen, wanneer de wet hen niet in hare bescherming genomen had? Een ander voordeel aan de octrooiwetten verbonden, is de openbaarmaking, waartoe zij elken uitvinder verpligten. Waaraan anders dan aan het gemis van openbaarheid is het verschijnsel toe te schrijven, dat in vroegere tijden zoo dikwijls eene uitvinding verloren ging? Zoo zag men het geheim van het glasschilderen gedurende eeuwen verdwijnen en andermaal uitvinden; even zoo ging het met eenige verwstoffen.

Een ander afdoend voorbeeld is gelegen in het fabriekaat van geneesmiddelen; in vele landen wordt op uitvindingen daartoe betrekkelijk octrooi geweigerd; en in welk vak ziet men mindere openbaarheid en meer bedriegerijen met geheime uitvindingen (*arcana*) in praktijk gebragt, dan in dat der bereiding van geneesmiddelen?

Daarenboven, de verwachting dat ieder uitvinder zijne belooning slechts zoeken zal in de dankbaarheid der maatschappij en zich daardoor genoegzaam beloond zal rekenen, is een ideaal, dat gedurig in het werkelijke leven wordt gelogenstraft; terwijl men buitendien toch niet zal durven beweren, dat iemand verpligt is, niet alleen den besteeden tijd, maar ook de voorgeschoten kosten voor niet te geven. Zulke beweringen zijn slechts magtspreuken, waaraan men volstrekt geen gewigt kan hechten. Zegt men verder dat

onder de tegenwoordige wet weinige oorspronkelijke uitvindingen in Nederland zijn geoctroijeerd, dan antwoord ik hierop: Al ware het slechts ééne enkele, al ware er zelfs geene, dan is het toch mogelijk dat er morgen, of daags na de uitvaardiging der nieuw te maken wet, een geniaal mensch eene vinding in ons midden doet, en zonder octrooi geen hulp of voorschot kan krijgen. Zulk een persoon zou dan buitenlands moeten gaan om vruchten van zijn denkbeeld te plukken, wanneer gij uwe octrooiwet hebt afgeschaft.

Men zoude aan het bezwaar van de Kamer van koophandel en fabrieken tot op zekere hoogte te gemoet kunnen komen door de herziening van de wet zelve. Zoo moeten wij niet uit het oog verliezen, dat het belang van de maatschappij medebrengt, om de uitvindingen zoo goedkoop mogelijk verkrijgbaar te stellen, mits evenwel dit niet geschiede ten koste van den uitvinder, hetgeen dan weder ten laste van de uitvinding komt, en bijgevolg van de maatschappij zelve. De duurte van de taxe bij onze wet opgelegd heeft in de eerste plaats ten gevolge, dat de geoctroijeerde zich door een hoogeren prijs moet schadeloos stellen, en het ware dus te wenschen, dat men die zoo veel mogelijk trachtte te verlagen, zoo als in België en elders geschied is.

In de tweede plaats is er eene bepaling in onze octrooiwet, die eene herziening niet minder noodzakelijk maakt, te weten dat de voor uitvinding geoctroijeerde verpligt is voor iedere nieuw aangebragte verbetering een afzonderlijk octrooi aan te vragen, en dus, zoodra er nog eene kleine

verbetering aan zijn arbeid te doen is, alle wezenlijke bescherming mist. Deze bepaling is een ware schrik voor hen die octrooijen van uitvinding wenschen te vragen. Wat de octrooijen van invoering betreft, deze kunnen geheel worden afgeschaft; zulke octrooijen toch stellen op den voorgrond, dat de aanvrager zelf geen uitvinder is, en de reden van billijkheid valt dus geheel en al weg, dat iemand voor zijne moeite en arbeid moest beloond worden. Hier toch mag de geringere moeite van invoering en overbrenging niet zoo overwegend zijn, dat daarvoor de algemeene concurrentie zoude behoeven te worden belemmerd, terwijl de versnelde communicatiën en de gedurig zich vermenigvuldigende betrekkingen van de volken onderling genoegzame waarborgen zijn, dat ons geene buitenlands openbaar gemaakte nijverheid zelfs voor een korten tijd geheim zal blijven.

Zoo heb ik dan, Mijne Heeren, U de redenen ontvouwd, waarom ik geloof dat het hoofdbeginsel der wet op de octrooijen van uitvinding, dat is, tijdelijke bescherming, behoort te worden gehandhaafd, en dat een terugkomen daarop een achteruitgang op het gebied der nijverheid zou zijn. Groote schijn van eenvoudigheid in het voorstel der Rotterdamsche kamer, en liefde tot vrijheid van den handel mogen ons hier niet bedriegen. Wat schaadt het of de wet wat lang en omslagtig wordt, als zij maar duidelijk, de toepassing billijk en in het belang der maatschappij is? — Wat baat eene vrijheid, die het geheele verlies van de handeling die men vrijlaat, ten gevolge kan hebben?

Dit evenwel sluit volstrekt niet uit de aanmerkelijke wijzigingen en verbeteringen, waaraan onze wet op de octrooijen zulk eene groote behoefte heeft. De Belgische wet is daarvan een uitmuntend voorbeeld en proef. Op vereerende uitnoodiging van de Directie van Volksvlijt heb ik mij nu een jaar geleden begeven in een onderzoek der zwarigheden, die zich bij de toepassing onzer wet van 1817 in Noord- en Zuid-Nederland hadden opgedaan, en gepoogd die in bijzonderheden op te lossen.

Onze professor der nijverheid, de Heer Bleekrode, heeft mij in het tijdschrift op sommige punten teregt gewezen en op de meeste tot mijn groot genoegen ondersteund.

Om die bijzonderheden te behandelen is het hier de plaats niet. Dit alleen dus nog ten slotte:

De zaak die ik de eer had voor u te bespreken is volstrekt geene specialiteit. Ieder kan zonder veel moeite zich eigen maken de elementen uit welke de kennis bestaat van de inrigting en werking der octrooiwetten. Verkeerd is het dus, haar aan zoogenaamde specialiteiten over te laten. Maar zij is ook geen speciaal belang; zij is veeleer een der middelen tot bevordering van algemeen welzijn, die in een welgeordenden Staat dezer eeuw evenmin kunnen gemist en geïgnoreerd worden, als een goed belastingstelsel in Amsterdam, en eene goede inrigting van den waterstaat in Nederland.

Over de octrooijen van uitvinding kunnen worden nagezien:

Mr. A. J. B. Stoffels, Wetgeving op de octrooijen van uitvinding, enz. Leiden en Amsterdam (1851).

E. Blanc, Les lois sur la propriété intellectuelle, industrielle, etc. Paris, 1854.

A. Anoul, Brevets d'invention. Commentaire de la loi du 24 Mai 1854. Bruxelles, 1854.

De Volksvlijt, 1855, N°. 1, bl. 15 volgg.

A. Breulier, Du droit de perpétuité de la propriété intellectuelle. Paris, 1855.

Bijlage.

Aan den Heer Staatsraad Commissaris des Konings in de Provincie Zuid-Holland, *te*

's Gravenhage.

De Kamer ontving onlangs een afdruk van een adres der Vereeniging ter bevordering der Fabrieken Handwerksnijverheid in Nederland, gerigt aan Zijne Majesteit den Koning en houdende verzoek om eene wijziging onzer wet op de octrooijen van 25 Januarij 1817 Staaatsblad N°. 6, in den geest der Belgische wetgeving op dit punt — met uitnoodiging dat verzoek te ondersteunen.

Naar aanleiding van die uitnoodiging heeft de Kamer thans deze zaak meer bepaaldelijk aan een opzettelijk onderzoek onderworpen; zij meent de slotsom daarvan aan de regering te moeten mededeelen.

Deze is geheel in strijd met den wensch der gezegde Vereeniging; de Kamer acht insgelijks eene wijziging onzer wetgeving op dit onderwerp wenschelijk, doch zij verlangt geenszins eene nieuwe wet, het beschermend stelsel huldigende; zij wenscht eene eenvoudige intrekking der wet van 1817, benevens eene regeling der reeds verkregen regten.

De Kamer gelooft namelijk, dat de octrooijen niets zijn dan een overblijfsel van vroegere beperkingen en privilegiën voor de nijverheid, vooral in een klein land als het onze zeer belemmerend, en dus hoe eerder hoe liever geheel af te schaffen.

Ook in den handel werden vroeger octrooijen verleend, meer of min van dezelfde beginselen uitgaande: men denke aan de privilegiën aan onze Oost- en West-Indische en andere Compagniën gegeven.

Zoude iemand die thans nog verlangen, en heeft niet de handel eene ontzettende uitbreiding verkregen juist door het vervallen van zulke monopoliën?

De Kamer gelooft dat dezelfde beginselen op het gebied der nijverheid gelijke resultaten moeten opleveren, hoezeer zij volgaarne erkent dat de belemmering hier op verre na zoo groot niet is.

Hetzij men in het octrooi eene belooning zie voor eene nuttige uitvinding, hetzij eene vergoeding voor de aangewende kosten van proefnemingen en onderzoekingen, de Kamer vreest niet, dat de zucht naar vooruitgang op stoffelijk gebied met het wegvallen van deze privilegiën zal verflaauwen; iedere wezenlijke verbetering of uitvinding in het vak der industrie zal hare geldelijke belooning wel steeds in zich zelve vinden; de uitvinder toch zal uit den aard der zaak altijd eenigen tijd de vruchten plukken zijner vinding, alvorens anderen die navolgen; dikwijls zal die navolging moeijelijk en onvolledig zijn, althans geruimen tijd.

Het is hiermede ook al weder als in den handel. Die ondernemingen op eenig nieuw gebied wil beginnen, heeft met zwarigheden en geldelijke opofferingen te worstelen; nogtans wanneer hij slaagt en alzoo bewijst dat de zaak doenlijk is en voordeel geeft, staat het iedereen vrij hem na te volgen. Intusschen zal wel niemand zich door die vrees voor navolging laten afschrikken.

Als aanmoediging tot het doen van uitvindingen en verbeteringen, hecht men dus weinig of niets aan octrooijen; in dubbele mate is dit in ons land het geval, omdat het octrooi hier altijd slechts een klein debiet verschaft.

Men kan tegenwerpen dat hij, die hier iets belangrijks uitvindt, thans ook buitenlands octrooi kan vragen, en dat het te vreezen is, dat dit aan Nederlanders niet meer vergund zal worden, wanneer hier geene octrooijen meer verleend worden.

Ook dit bezwaar acht de Kamer gering: vooreerst omdat men zelden van uitvindingen van Nederlanders hoort, die men buitenlands laat octroijeren, en omdat, al ware dit meer het geval, het octrooi in het buitenland alsdan toch altijd nog verkregen zou kunnen worden op naam van dengeen die het aldaar invoerde.

Nadeel zoude uit eene eenvoudige intrekking onzer wet op de octrooijen dus niet voortvloeijen; de Kamer zou er integendeel veel nut van verwachten, want onze fabriekmatige nijverheid wordt door de bestaande octrooiwet zeer belemmerd.

Minder nog door de octrooijen wegens uitvindingen hier te lande, die niet menigvuldig zijn, dan wel door die wegens den invoer. Bestonden deze niet, dan zoude ieder industriëel zich de noodige hulpmiddelen voor zijn bedrijf kunnen aanschaffen, waar die het best en goedkoopst te verkrijgen zijn; hij moet zich nu tot den houder van het octrooi van invoer wenden, die dikwijls slechts een prêtenom is, welke met de zaak zeer slecht bekend is, en hem dus niet behoorlijk kan bedienen; deze is toch niet zelden in de onmogelijkheid hem het werktuig, dat hij behoeft, behoorlijk te leveren, daar hij het niet van den buitenlandschen uitvinder mag laten komen, maar gedwongen is het hier, hoe slecht zulks ook geschiede, te laten maken. De geheele octrooiwet op den invoer staat dus dikwijls met een absoluut verbod van invoer eener menigte nuttige en voordeelige zaken bijna gelijk, en noodzaakt onze fabriekanten in plaats van goede en goedkoope werktuigen, waarvan men zich buitenlands bedient, binnenlands slecht en duur

te koopen, wanneer de zaak al te verkrijgen is, dat dikwerf het geval in het geheel niet is, daar vele octrooijen alleen genomen worden, zonder dat men zich daarvan bedient, en niet zelden alleen om te voorkomen, dat het artikel hier worde nagemaakt. Volgens onze tegenwoordige wet heeft de houder van een octrooi in ieder geval een termijn van twee jaren, gedurende welke hij het uitstellen kan aan zijn regt gevolg te geven, zonder het daarom te zien vervallen. Die twee jaren is onze industriëel dus beroofd van het regt zich buitenlands te voorzien, zonder dat hem eenige waarborg gegeven is, dat de zaak binnenlands te verkrijgen is. In dat geval schiet er niets over dan zich te verstaan met den octrooihouder, om het werktuig van buitenlands te laten komen, en zich door dezen, die daartoe zijne toestemming moet geven, op contributie te laten stellen.

Men klaagt over den nog weinig ontwikkelden toestand onzer nijverheid en zegt dat Nederland geen land is voor fabrieken, doch het ware wenschelijk, dat men althans begon met onze industriëlen vrij te stellen, hun voordeel te doen met iedere verbetering en uitvinding buitenlands, hetgeen hun nu niet zelden op de bovengenoemde wijze wordt bemoeijelijkt of belet.

Het namaken en verbeteren van buitenlandsche uitvindingen zou daardoor tevens niet weinig worden bevorderd, en aanleiding tot menigen tak van nieuwe nijverheid kunnen geven.

De Kamer geeft daarom aan de regering in overweging geene nieuwe wet op de octrooijen te maken, daar, welke verbeteringen misschien ook op sommige bijzondere bepalingen te maken zijn, het beginsel van iedere octrooiwet haar schadelijk voorkomt, en dit beginsel alleen door eene eenvoudige intrekking der wet van 1817 voor een beter plaats zal kunnen maken. Tot deze intrek-

king meent de Kamer met den meesten ernst te moeten adviseren.

ROTTERDAM, 10 November 1855.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam,

VAN RIJCKEVORSEL, *President.*

J. C. REEPMAKER, *Secretaris.*

GEMEENZAAM ONDERHOUD,

OVER HET HOUDEN VAN TENTOONSTELLINGEN VAN NIJVERHEID, EN HETGEEN DAARBIJ VOORAL MET BETREKKING TOT ONS VADERLAND EN ONZE STAD BEHOORT TE WORDEN IN HET OOG GEHOUDEN.

De Heer J. Heemskerk Az. opent het gemeenzaam onderhoud, en geeft hierbij te kennen, dat het belang der nijverheid bij het houden van tentoonstellingen hem had doen besluiten, dit onderwerp hier ter sprake te brengen.

De tentoonstellingen zijn zeker in ons Vaderland niet vreemd, daar er sedert de fransche overheersching reeds eenige nationale hier te lande gehouden zijn, als te Gent in 1820, te Haarlem in 1825, en te Brussel in 1830, aan welke laatste treurige herinneringen zijn verbonden. Later heeft men onderscheidene provinciale, en in 1852 te Arnhem eene nationale tentoonstelling gehad. Twee jaren geleden werd er ook eene gehouden in het gebouw van *Felix Meritis*, doch deze laatste was slechts voor één tak van nijverheid, voor den scheepsbouw en de scheepsuitrusting uitsluitend bestemd.

De vier wereldtentoonstellingen, in de laatste jaren te Londen, New-York, Dublin en Parijs gehouden, en waarvan de vijfde te Weenen moet plaats hebben, doen bij spreker de vraag oprijzen, of ook ons land geschikt zoude zijn, evenzeer eene wereldtentoonstelling te houden? Zoo ja, hoe en waar? Spreker gelooft echter, dat Nederland

voorzigtig zoude handelen, zoo het zich eerst sterker wapende, alvorens tot dezen strijd met groote mededingers over te gaan, dewijl men nieteens van die vier genoemde tentoonstellingen kan beweren, dat zij alle met dezelfde goede uitkomst zijn bekroond geworden. Wat Londen en Parijs betreft, zij hadden geenen beteren uitslag kunnen verlangen, maar New-York heeft veel minder bezoekers gehad, en Dublin is bijna geheel vergeten geworden. Over het algemeen hebben de vreemdelingen op de tentoonstelling te Parijs aan de voortbrengselen van ons land, hoewel toen beter dan te Londen vertegenwoordigd, zeer weinig hunne bepaalde aandacht geschonken; op den publieken geest derhalve van Europa zou ons land, vreesde spreker, niet veel kunnen rekenen. De groote reden daarvan is, volgens hem, hierin gelegen, dat het bij onze natie aan eenen levendigen artistieken zin ontbreekt. De industrie van sierlijke voorwerpen van kunstsmaak, die de meeste aandacht op de wereldtentoonstellingen trekken, is bij ons bijna volstrekt niet bekend, en wil men bij andere natiën niet te veel ten achter staan, dan behoort in de eerste plaats voor dit noodzakelijk vereischte zorg te worden gedragen. Eene doorloopende tentoonstelling van artikelen van smaak en weelde is daarom wel eens als dienstig tot vorming van den smaak van koopers en industriëlen voorgesteld.

Spreker hecht evenwel meer aan de nationale tentoonstellingen, die op gezette, niet al te kort op elkander volgende tijden worden herhaald, en als leerschool voor onze natie kunnen dienen. De provinciale tentoonstellingen toch hebben altijd iets onvolledigs en daarbij iets willekeurigs; landgenooten die ééne taal spreken, ééne kleeding dragen, door ééne wet geregeerd worden, hebben eenerlei belang, eenerlei rigting in de nijverheid, waartoe de administratieve verdeeling in provinciën niets afdoet.

De Heer J. J. A. Santhagens neemt hierop het woord,

en geeft te kennen, dat hij het onderwerp uit een commerciëel oogpunt wenscht te beschouwen, en dan vraagt, of het handelsbelang van Amsterdam wel medebrengt, dat hier eene tentoonstelling gehouden worde. De tentoonstelling in Parijs had in het oog van den spreker dit voor boven die van Londen, dat men te Parijs de tentoongestelde producten in het lokaal zelf kon koopen, wat te Londen geen plaats mogt hebben. Deze bijzonderheid, deze wijziging zoude voor Amsterdam, zoo er eene tentoonstelling plaats vond, een groot voordeel voor de bestaande nijverheid kunnen opleveren. Ten bewijze van het doelmatige van dergelijke maatregelen, wijst spreker op de periodieke tentoonstellingen, welke in Arti et Amicitiae gehouden worden. Vroeger moest ieder, die een schilderstuk wenschte te koopen, zich bij de kunstkoopers vervoegen, om datgene te zoeken, wat hij verlangde, en dikwijls zeer moeijelijk te vinden was; nu daarentegen is een ieder in staat te koopen wat hij verlangt, en de afzet is hierdoor aanmerkelijk gemakkelijk gemaakt.

Wanneer ditzelfde nu werd ingevoerd voor nijverheidsproducten, zou ook hier het *débouché* kunnen vergroot worden, tot aanmerkelijk voordeel van de industrie. Spreker meent derhalve met grond te mogen beweren, dat, zoo men de tentoonstellingen uit dit oogpunt wil beschouwen, de handel hierbij ook een groot belang kan hebben.

De Heer H. J. Koenen neemt het woord, en treedt hierbij in de eerste plaats in eene vergelijkende beschouwing van het nut, dat men vooral hier te lande, hetzij van eene nationale, hetzij van provinciale en plaatselijke tentoonstellingen mag verwachten; en spreekt daarna over de beste wijze, welke bij het houden eener tentoonstelling bepaaldelijk verdient in aanmerking te komen. Wat het eerste betreft, gelooft spreker, dat de provinciale tentoonstellingen zeer nuttig zijn om eene industriëele statistiek der provin-

cie te leveren, en in één oogopslag een algemeen overzigt der fabrieks- en handwerksnijverheid aan te bieden; vooral wanneer zij om de vier of vijf jaren herhaald worden, waardoor de voor- of achteruitgang der bedoelde nijverheid alsdan gemakkelijk is te bepalen. Evenwel meent spreker, dat dit voordeel geenszins gelijk staat met dat van eene meer algemeene mededinging, welke alleenlijk door eene voor het minst nationale tentoonstelling kan verkregen worden.

De commissie der Delftsche tentoonstelling, waarvan spreker lid is geweest, heeft dit destijds evenzoo begrepen, en het beginsel gehuldigd, dat men niet uitsluitend eene tentoonstelling van enkel provinciale voorwerpen moet geven, met toe te staan, dat ook aan de inzenders van producten uit andere provinciën, dan Zuid- en Noord-Holland, eene plaats voor hunne voortbrengselen zou worden ingeruimd.

Op het tweede punt wenscht spreker inzonderheid de aandacht der aanwezigen te vestigen. Spreker gelooft namelijk, dat het zeer wenschelijk zou zijn, dat bij tentoonstellingen hier te lande het publiek niet geheel aan zich zelf werd overgelaten. Ons land toch, laten wij het maar vrij uit bekennen, staat ten deze niet op de hoogte waarop het zich moest bevinden. De bezoekers trekken niet genoeg partij van hetgeen voor hen wordt tentoongesteld. Spreker had daarom het denkbeeld zeer toegejuicht, dat bij het bestuur der Maatschappij *Felix Meritis* was opgekomen, toen er ruim twee jaren geleden in haar gebouw eene tentoonstelling van voorwerpen betreffende scheepvaart en scheepsbouw plaats had, om namelijk door het doen houden van voordragten of voorlezingen, het publiek op de hoogte te brengen, om de tentoongestelde voorwerpen naar eisch te waarderen. Hij betreurde het, dat dit gelukkige denkbeeld om bijzondere redenen niet tot uitvoering had kunnen komen. De behoefte daaraan laat zich maar al te veel in

onze tegenwoordige maatschappij gevoelen. Meermalen toch is het spreker voorgekomen, dat personen hem op tentoonstellingen van schilderijen volmondig moesten bekennen, dat zij behoefte gevoelden, hunnen smaak te oefenen, en dat zij wel deze of gene schilderij hoog hoorden roemen, maar zich daarvan geene rekenschap konden geven. Het ontbrak hun aan eene goede voorlichting, ten einde van het schoone van elk der tentoongestelde schilderstukken doordrongen te worden. Ons volk is inderdaad niet op de hoogte der tegenwoordige nijverheid, en spreker gelooft, dat eene bepaalde behoefte zou worden vervuld, wanneer men door dusdanige voordragten of voorlezingen, in welken vorm ook gehouden, iedereen in staat stelde, om al dat nut uit de tentoonstellingen te trekken, dat er werkelijk mede bedoeld wordt.

De Heer Heemskerk stemt met het door den Heer Koenen gesprokene geheel in; doch meent tegen den wensch van den Heer Santhagens om de tentoonstellingen in eene soort van bazars te herscheppen, eenige bezwaren te moeten opperen. Spreker wilde op het aanbevelingswaardige van bazars niets afdingen; maar doorloopende tentoonstellingen kwamen hem voor alleen dan tot aanmoediging van den kooplust nuttig te zijn, wanneer de tentoongestelde voorwerpen niet in de winkels alhier te verkrijgen waren, zoo als dit met de tentoonstelling van schilderijen in Arti het geval is, daar anders de bazars overbodig worden, tenzij deze wederom geheel in winkels overgaan, zoo als de bazar van den Heer Boer te 's Gravenhage, de bazar Bonne Nouvelle te Parijs en de galeries St. Hubert te Brussel.

De Heer Santhagens antwoordt hierop, dat de doorloopende tentoonstellingen voorzeker eene soort van bazars moeten zijn, maar dat dit met de gewone tentoonstellingen het geval niet is, daar deze slechts ten doel hebben, om periodiek de ontwikkeling der nijverheid te doen kennen.

De vrees alsof zulke bazars de winkeliers schaden en de markt bederven zouden, is echter geheel ongegrond. De Frankforter missen b. v. verstrekken integendeel den winkeliers dit voordeel, dat zij, nadat de tijd der mis verstreken is, het overschot der goederen zeer laag kunnen inkoopen, en daardoor in staat worden gesteld, om gedurende het geheele jaar deze producten voor betrekkelijk geringe prijzen *en détail* af te zetten.

De Heer S. Sarphati, als voorzitter der Vereeniging voor Volksvlijt door den Heer Heemskerk uitgenoodigd, om ook zijn gevoelen in dezen te uiten, verklaart zich in die betrekking bereid, om aan dit verlangen te voldoen. Hij stemde met hetgeen ten opzigte der nationale en provinciale tentoonstellingen door de vorige sprekers gezegd was geworden, geheel overeen. Wat echter de wereldtentoonstellingen betreft, gelooft hij, dat deze voor Nederland niet onbeperkt zijn aan te bevelen. Door, even als Engeland zulks gedaan heeft, overal rond te bazuinen, dat er eene wereldtentoonstelling zal plaats hebben, meent spreker, dat men de zaak zou bederven. Veel toch ontvangt men, dat niet geborgen kan worden, of nergens toe dienstig is.

Iets te verzuimen, wat voor ons leerzaam zou kunnen zijn, ware geheel verkeerd; doch hetgeen men beoogt, zal men veel beter en doelmatiger door het oprigten van doorloopende tentoonstellingen bereiken, zoo als de Vereeniging voor Volksvlijt dit heeft ontworpen. Het bestuur dezer inrigting heeft zich in verbinding gesteld met de voornaamste instellingen van dien aard in andere landen, zoo te Parijs als elders, en wanneer zij eenmaal die uitbreiding heeft verkregen, die men noodig acht, zal zij een zeer groot nut kunnen verschaffen voor fabrieksnijverheid, handel en landbouw. Wat de nationale tentoonstellingen aangaat, deze kunnen voor onze volksvlijt wel van eenig nut zijn, maar blijven altijd meer een nationaal feest, en zijn

minder geschikt voor het groote doel, dat men thans met de expositiën voor oogen heeft. Dat er bij onze natie weinig kunstzin bestaat, is slechts eene reden te meer om dien op te wekken. De bazars moeten die artikelen bevatten, welke door prijs, nut of schoonheid in den ruimsten zin de aandacht van 't algemeen verdienen; doch op de doorloopende tentoonstellingen zal men datgene vinden, wat in de winkels en bazars niet te huis behoort, maar voor de kunsten, wetenschappen of bedrijven van eenig belang kan worden geacht. Wanneer men dan toestaat, dat alle artikelen in het locaal kunnen verkocht worden, zoo als dit bij de laatstgehoudene tentoonstelling te Parijs heeft plaats gehad, dan zal het debiet kunnen worden vermeerderd, en tevens de smaak opgewekt, hetgeen weder voordeelig op den afzet der voortbrengselen zal werken. Spreker zegt, dat door de Vereeniging voor Volksvlijt op deze gronden besloten is, pogingen aan te wenden tot de oprigting van een blijvend centraal gebouw, waar al de tentoonstellingen zouden worden gehouden. Reeds is daarvoor het noodige terrein door het gemeentebestuur afgestaan en door Z. M. den Koning daaraan hoogstdeszelfs bescherming toegezegd. Het behoeft geen betoog, waarom men Amsterdam, als de grootste stad van ons Vaderland, hiertoe het geschiktst heeft gekeurd. Wanneer men dan buitendien een koloniaal museum en verschillende kabinetten daarin opnam, en er voortdurend de nieuwste uitvindingen tentoonstelde, zoude dit niet anders dan gunstig op de ontwikkeling der volksvlijt kunnen werken.

De Heer Heemskerk erkent, dat de Vereeniging voor Volksvlijt reeds veel gedaan heeft voor specialiteiten, zoo als de tentoonstelling van bouwmaterialen en die van photographiën dit ten duidelijkste bewijzen, doch wenscht den vorigen spreker te vragen, of hij dan zoo geheel en al de nationale tentoonstellingen afkeurt, die om de drie of vijf

jaren herhaald worden? Met deze enkel als een volksvermaak, als een vuurwerk te beschouwen, worden zij toch eenigermate miskend. Hier in ons land, waar alles in zóó digte nabijheid van elkander leeft, kan men zeer spoedig te weten komen, of de een of andere tak van nijverheid wordt aangekweekt; doch daarom is men nog niet in staat te weten, welke voortgangen en verbeteringen er telkens plaats hebben. De periodieke tentoonstellingen zijn juist daarom zoo leerzaam, omdat zij als 't ware na een zeker aantal jaren eene photographie van den toestand der nijverheid geven. Daarenboven prikkelen zij de eerzucht van den fabriekant, om met iets nieuws voor den dag te komen.

De Heer Sarphati stemt dit volkomen toe, en zegt, dat het ook het doel der Vereeniging voor Volksvlijt is, om elke vijf jaren zoodanig eene tentoonstelling te houden; zijne opmerking strekte alleen, om te doen uitkomen, dat de permanente niet aan de periodieke tentoonstellingen mogen worden opgeofferd.

De Hoogleeraar E. H. von Baumhauer doet opmerken, dat doorloopende tentoonstellingen niet beter kunnen worden vergeleken dan met het *conservatoire des arts et métiers* te Parijs, waar een groot aantal verschillende artikelen aangekocht en tentoongesteld worden, en waar zoo veel mogelijk wordt zorg gedragen, dat er al de nieuwste uitvindingen voorhanden zijn. De toegang tot deze hoogst nuttige verzameling wordt op bepaalde dagen kosteloos verleend. Ten bewijze hoe zeer deze instelling op prijs gesteld wordt, voerde de spreker aan, dat gedurende de parijsche tentoonstelling het bestuur voor 200.000 francs van verschillende exposanten aan geschenken ontvangen had, opdat aan hunne nijverheidsproducten de eer zoude te beurt vallen van daar ten toon gesteld te worden. In Londen heeft men ook eene dergelijke doorloopende tentoonstelling. Deze nu en de periodieke tentoonstellingen hebben één en hetzelfde doel,

vooreerst om de concurrentie tusschen de producenten onderling gedurig levendig te houden, en in de tweede plaats om aan de concurrenten de gelegenheid te verschaffen, zich op de hoogte te plaatsen van hetgeen door anderen vervaardigd wordt, en tevens den werkman te onderrigten in hetgeen er in andere fabrieken omgaat, dat trouwens het groote doel moet zijn, dat bij alle diergelijke ondernemingen op den voorgrond staat. Gedurende de tentoonstelling te Londen heeft dan ook volgens dit beginsel ons gouvernement op kosten van den staat verschillende werklieden daarheen gezonden onder het opzigt van deskundigen, die hun de uitgestalde voorwerpen zouden aantoonen, en het doel daarvan trachten bevattelijk te maken. De kosten, hierdoor veroorzaakt, zal het gouvernement nimmer behoeven te betreuren. Doch bij de tentoonstelling te Parijs heeft het gouvernement dit aan de gemeenten willen overlaten, de gemeenten weder aan de fabriekanten, de fabriekanten aan het werkvolk, en zoodoende heeft geen enkel werkman van hier de tentoonstelling bezocht. Dus van degenen voor wie juist de tentoonstellingen dienen moeten, de *uitvoerders* in de fabrieken, zijn er weinige of bijna geene te Parijs geweest. Het denkbeeld om eenige deskundigen met het werkvolk rond te laten gaan, om hen alles aan te toonen en uit te leggen, was een heerlijk denkbeeld, doch het beginsel der regering om daar te bezuinigen, waar het de ontwikkeling van onze nijverheid betreft, maakt allen vooruitgang onmogelijk.

De Heer Sarphati geeft dit toe, maar meent er te moeten bijvoegen, dat, hoezeer eene blijvende tentoonstelling in den geest van het conservatoire behoort opgerigt te worden, daarbij echter zulke wijzigingen noodig zijn, dat ook tijdelijke voorwerpen van volksvlijt er den toegang zouden kunnen verkrijgen. Wat het hoofddenkbeeld van zulk eene tentoonstelling betreft, daarmede kan spreker zich intusschen ten volle vereenigen.

Nadat de Heeren J. A. van Eyk en H. J. Berlin nog eenige opmerkingen hadden medegedeeld omtrent de geschiktheid van Amsterdam tot het houden van tentoonstellingen, en over den tijd, waarin deze de meeste bezoekers tot zich zouden trekken, werd de vergadering door den voorzitter gesloten.

MIJNE HEEREN!

Wij zagen verleden week, toen ik de eer had uwe aandacht eenige oogenblikken met de octrooijen van uitvindingen bezig te houden, dat de zoogenoemde intellectuëele eigendom een regt is van eene bijzondere soort, een regt namelijk, dat aan den denker toekomt op zijne gedachte en op de vruchten die zijne gedachte draagt, ook wanneer zij door anderen wordt aangewend.

Dat regt onderscheidt en wijzigt zich naarmate van het onderwerp; het heeft de erkenning en bescherming van de positieve wet noodig, omdat het niet door eigenlijk bezit kan worden gehandhaafd en de schending daarvan geen eigenlijke diefstal is; het berust op een natuurlijk gevoel van billijkheid en op eene hooge mate van maatschappelijk belang.

Wij beschouwden dat regt ook oeconomisch; wel verre van daarin eene knellende beperking te vinden en een privilegie, dat den voortgang der beschaving en kunsvlijt zou tegenhouden, zagen wij daarin een krachtig en onmisbaar middel tot ontwikkeling, omdat de gedachte, de vin-

ding, het genie eindelijk, altijd hooger te schatten zijn, dan de nabootsing, de routine, de gewone arbeid van stoffelijken aard.

Verder zagen wij, in de geschiedenis, de erkenning van het voorregt der uitvinders hand aan hand gaan met het beginsel van vrije nijverheid, en in omgekeerde reden tot het beschermende en corporatie stelsel.

Behalve de octrooijen van uitvindingen, M. H.! omvat de intellectuëele eigendom vele onderwerpen, deels tot de fabrieknijverheid, deels tot de schoone kunsten, deels tot de letterkunde behoorende. Om in dit ruime veld eene keuze te doen, wil ik mij voor heden tot het *copijregt* bepalen, dat is de eigendom van letterarbeid, die aan de pers wordt toevertrouwd, in den engeren zin.

Maar ook hier zoude mij de rijke omvang mijner stof doen vreezen, of ik wel eene uwer waardige keus van bijzonderheden uit een zoo ruim gebied zal hebben te geven, zoo ik niet zeer op uwe bijzondere toegevendheid mogt hopen; als ook dat eenigen uwer wel zoo goed zullen zijn straks, in het uur van gemeenzaam onderhoud, het gebrekkige van mijne voordragt aan te vullen.

Het copijregt zelf heeft geene verdediging noodig; bepaalde bestrijders heeft het niet. Er moge hier of daar een geleerde gevonden zijn, die uit liefde voor het paradoxe zou willen beweren, dat aan den schrijver of uitgever zoodanig regt niet toekomt, deze stelling (die hoofdzakelijk alleen steunt op eene bekrompene toepassing van Romeinsche regtsbegrippen) vindt thans weinig of geene verdedigers; over het

algemeen behoeft men zulke meeningen niet meer te bestrijden. Het éénige wat in dit onderwerp twijfelachtig kan zijn, is de meerdere of mindere beperking, die het regt moet ondergaan. Wij willen daarom het algemeen bekende en erkende stilzwijgend voorbijgaan om ons alleen op het betwiste terrein met betrekking tot het copijregt te bewegen, welk terrein, even als in een beoorloogd land, niet in zijn hart maar aan zijne grenzen gelegen is. Hier en elders behooren dan ook de te behandelen punten tot de vragen van den dag, zoowel wat betreft de nationale wetgeving, als de internationale regeling der zaak.

Ik wenschte dan dit onderwerp uit drie oogpunten te beschouwen, naar aanleiding der drie volgende vragen:

I. Behoort copijregt aan den auteur van een letterwerk toegekend te worden voor een' tijd? of onbepaald?

II. Geeft Nederlands tegenwoordige wetgeving genoeg bescherming tegen den nadruk?

III. Hebben wij ons te verblijden over de uitbreiding, die in de laatste jaren, ook in ons land, aan het internationale copijregt gegeven is?

I. De eerste vraag, die wij te behandelen hebben, is: zal het intellectuëele regt van den auteur in duur en bescherming gelijk staan met den gewonen eigendom? Zal het van den auteur overgaan op zijne erven? Zal het gesplitst, vervreemd, verkocht kunnen worden? Zal het het onderwerp kunnen uitmaken van alle burgerlijke contracten? Zal het slechts vervallen door onteigening ten algemeenen nutte en door verjaring? In één woord zal het aan al de

regelen van den gewonen eigendom onderworpen zijn, of zal het veeleer beschouwd worden als een voorregt, dat tot welzijn der maatschappij slechts voor eenige jaren aan den auteur kan verleend worden, om na verloop van dien tijd op te houden en terug te keeren tot de verbruikers der lettervruchten, tot het publiek?

Als men deze vraag gaat beantwoorden, moet men zich levendig voor den geest stellen, wat eigenlijk de waarde van een boek voor den kooper uitmaakt. Als bij uitzondering komt het voor, dat boeken worden gezocht door eenen zoogenaamden boekenliefhebber, die alleen op het uiterlijke, den band of den druk, het oog heeft; ook zijn er die met het koopen van een boek slechts de verfraaijing hunner bibliotheek en het vertoonen van fraaije boekenruggen bedoelen; maar het eigenlijke, ware doel, waarvoor men moet onderstellen, dat boeken gemaakt en gekocht worden, is toch om van den inhoud kennis te nemen, dat is opdat de bezitter of gebruiker zich in gemeenschap stelle met den geest des schrijvers. Het is die mededeeling van de gedachten des schrijvers aan den lezer, die de waarde aan het boek geeft, en aan welke geheel ondergeschikt is, die der industriële voortbrengselen van den papiermaker, drukker en binder. Die intellectuëele waarde kan wel niet willekeurig in geld geschat worden, maar zij is het juist, die aan den auteur aanspraak geeft om over den inhoud, het onstoffelijke deel van het boek tot zijn eigen voordeel te beschikken. Hetgeen de lezer, niet voor het uiterlijke, maar voor die gemeenschap van denkbeelden gelieft te betalen, dat is het wat

aan den auteur toekomt voor hetgeen hij heeft voortgebragt.

Waardoor ontstaat nu eigenlijk het regtsbegrip van copijregt? De oudere Fichte beweert, dat dit enkel door den *wil* des schrijvers ontstaat; tegelijk met den wil om tot het publiek te spreken, bestaat de wil om meester te blijven van de uiting der gedachte, en deze wil, gevoegd bij de daad der publicatie, is volgens hem de feitelijke toeeigening van een onstoffelijk voorwerp (zijne eigene gedachte) en dus eene soort van eigendoms-verkrijging. — Kant was van een ander gevoelen; volgens hem berust het copijregt op *lastgeving* van den auteur aan den uitgever; en doet dus een ieder die een werk buiten weten van den schrijver uitgeeft eene daad van zaakwaarneming, doordat hij ongeroepen de belangen van een ander waarneemt, en is daarom ook verpligt, alle baten en voordeelen van den nadruk aan den schrijver uit te keeren, wiens belangen hij geacht moet worden, buiten of tegen zijne toestemming te hebben behartigd, en daar nu de nadrukkers deze uitkeering van genotene winsten aan den auteur achterwege plegen te laten, zou hieruit volgen, dat de nadruk onregtmatig is; van de andere zijde zou die lastgeving aan den uitgever het gevolg hebben, dat zij bij den dood van den lastgever (hier den schrijver) vervalt, en dus ook de uitgever na des schrijvers dood geen tweeden druk mag opleggen. — Een latere wijsgeer, Charles Comte, houdt het er voor, dat het copijregt alleen kan gelden voor eene *beloning* voor de aan het publiek bewezene diensten, hetgeen oeconomisch wel eene juiste uitlegging der zaak geeft, maar als regtsgrond weinig beteekent. Immers hoe kan iemand

met een denkbeeldig persoon, het publiek, een contract van huur van diensten sluiten?

Ik wil niet ontveinzen, dat zoo ik in eene zóó teedere quaestie moest beslissen, het gevoelen van Fichte mij het aannemelijkste zou voorkomen, hoewel de toeëigening altoos slechts in figuurlijken zin kan worden genomen, want van de gedachte en den daarvoor gekozen vorm des schrijvers is de gezindheid tot en het feit van openlijke mededeeling onafscheidbaar. — Hoe het ook zij, eens aangenomen dat de wetgever een regt van den schrijver erkennen moet, is hij ook verpligt te bepalen, dat men zich alleen bij hem mag vervoegen om de vruchten van zijn' geest te genieten. Hem moet dan ook bij uitsluiting de bevoegdheid toegekend worden, om te bepalen in welken vorm, in welke taal, op welken tijd en in welke hoeveelheid die denkbeelden aan het algemeen zullen worden medegedeeld en welken prijs hij daarvoor stellen zal. — Ondertusschen kan men daarbij de vraag stellen of men aan den schrijver alleen dit regt zal toestaan, dan wel of hij dit aan anderen zal kunnen verkoopen en overdragen? Het is gemakkelijk te begrijpen, dat zoo men het voorregt slechts tot den schrijver persoonlijk bepaalde, hij hiervan luttel voordeel zou kunnen trekken. Gewoonlijk is een schrijver geen speculant, terwijl hem daarenboven meestal de wegen onbekend zullen zijn om op de meest winstgevende wijze de oplage van zijn werk aan den man te brengen. Regtverkrijgenden moeten dus geheel met den auteur worden gelijk gesteld, zoo men wil dat hij nut hebbe van de weldaad der wet.

Van meer belang is de vraag of men den schrijver dit regt voor een tijd zal toekennen, of onbepaald? Het valt zeker niet te ontkennen, dat beperking van 't copijregt tot weinige jaren het voordeel geeft, dat spoedig het publiek in het vrije en dus goedkoope bezit van de vruchten van eenen schranderen of vernuftigen geest zal geraken; doch tegen dezen grond van convenientie zijn twee gewigtige bedenkingen te maken, die wij vooral niet uit het oog verliezen mogen.

Vooreerst verkort een tot weinige jaren beperkt copijregt aan den schrijver het vermogen om zijn werk in eene latere uitgave te verbeteren. Dit vermogen in zijne volle uitgestrektheid raakt echter ten naauwste aan den tijd en de wijze der intellectuëele gemeenschap met het lezende publiek, welke de auteur heeft bedoeld. Het denkbeeld van zoodanige verbetering is juist bij de beste schrijvers het meest te veronderstellen; immers de grondige en naauwgezette beoefenaar der letterkunde of wetenschap is de scherpste criticus van zich zelven. Hij is het, die steeds wenscht zelfs zijn op het gunstigst ontvangen werk van gebreken en onduidelijke uitdrukkingen te zuiveren, hetzij hij tot de erkenning daarvan gekomen is door latere teregtwijzing van anderen, of uit zich zelven. Mag men het dus niet voor eene onbillijkheid en tevens voor een groot nadeel houden, als men aan den schrijver de mogelijkheid tot zulke verbeteringen beneemt of bemoeijelijkt? Ook kan daaruit een nadeel voor eenig vak van wetenschap zelf geboren worden, want wil de schrijver niettemin eene tweede of derde uitgave ondernemen,

dan is hij hiertoe beperkt binnen den korten tijd van zijn copijregt, en kan reeds daardoor bewogen worden om verbeteringen, aanteekeningen of bijvoegselen, die hij anders zou aanbrengen, uit zucht naar spoed weg te laten of te bekrimpen.

In de tweede plaats verdient een kort copijregt afkeuring, omdat men het eene premie voor de zoogenaamde *littérature légère et facile* kan noemen, waarvoor in der tijd Jules Janin wel geestig de loftrompet heeft gestoken, maar wier geringe waarde, weinige jaren nadat zij het licht heeft gezien, door ieder bespeurd wordt; terwijl van grondige en echt wetenschappelijke geschriften, dikwijls eerst jaren nadat zij goed overdacht en gebruikt zijn, de groote verdiensten worden geschat, en latere uitgaven, soms vele jaren na de vroegere, tot eene behoefte worden.

Hiermede is echter niet beslist, dat een perpetuëel copijregt onbepaald te verkiezen is, hoewel dit voorzeker het minste bezwaar schijnt op te leveren, wanneer men de zaak in het afgetrokkene beschouwt.

Waarom toch zal de schrijver, die begonnen is tot het publiek te spreken, niet, hetzij zelf of door zijne regtverkrijgenden, het regt om daarmede voort te gaan zonder einde blijven uitoefenen? Verdient hij er veel geld aan, welnu! dan heeft hij daarvoor ook veel genot gegeven. Merkwaardig zijn daaromtrent de woorden van den Engelschen regtsgeleerde Talfourd, die zes jaren achtereen telkens in het Parlement de motie deed tot uitbreiding van het copijregt, welke eindelijk dan ook met een gedeeltelijk gunstigen uitslag bekroond is geworden:

»Wij kunnen de betrekkelijke waarde van genie en geld »niet formuleren, omdat er geene gemeene maat bestaat, door »welke deze twee zaken kunnen worden in vergelijking ge»bragt; daardoor kan men ook tot geene bevredigende uit»komst komen, wanneer men willekeurig eene belooning van »meesterstukken zou willen bepalen, maar de vraag, hoeveel »voordeel een auteur behoort te genieten, wordt eenvoudig al»dus beantwoord: zoo veel als zijne lezers hem met genoegen »betalen. Wanneer wij van iemand zeggen, dat hij zich door »zijne pen grooten rijkdom heeft verworven, wat zeggen wij »dan anders, dan dat hij voor ontelbare lezers de bronnen »van levensgenoegen heeft vermeerderd, en een nuttig of »aangenaam gebruik heeft verschaft aan duizende uren, die »anders treurig of vervelend of in zondige vermaken zouden »zijn verloopen? De beide stellingen zijn dezelfde; de eene »levert het bewijs van de andere."

Evenwel is het copijregt van onbeperkten duur aan twee groote bezwaren onderhevig, die ook oorzaken zijn geweest, dat het zelden in eenige wetgeving is opgenomen.

Vooreerst blijft het copijregt in den regel, behoudens enkele uitzonderingen, niet bij den schrijver zelven of zijne familie, maar valt als een voorwerp van handelsexploitatie in handen van boekverkoopers; en ten gevolge daarvan kan het gebeuren, dat deze of gene eigenaar van een zoogenaamd fondsartikel er gedurende een menschenleeftijd of langer, zijn belang in meent te zien om een klassiek werk op zulk een hoogen prijs te houden, dat het voor een groot gedeelte van het publiek ontoegankelijk en ongenietbaar blijft. Niet alle

boekverkoopers toch en ten allen tijde kunnen geacht worden doordrongen te zijn van de waarheid der stelling, dat veel debiet met weinig winst beter is dan weinig debiet met veel winst; eene leer die ook in andere vakken nog wel tegenstanders vindt. Een ander bezwaar is, dat dit regt, in geval het in de familie van den auteur verblijft, onder dikwerf zeer ongeletterde personen kan geraken, door wie zoodanig eene bezitting niet naar waarde geschat, zelfs verwaarloosd wordt. Ook kunnen de erfgenamen een geheel ander gevoelen zijn toegedaan, dan hetgeen door den schrijver in zijn werk werd voorgestaan, en zouden daarom een misschien verdienstelijk geschrift, waarvan het publiek eene nieuwe uitgave gretig zou ontvangen, liever als een werk van den Booze willen vernietigen dan het op nieuw uit te geven. Men veronderstelle slechts, dat de erfgenamen van Voltaire of Volney zeer vrome, maar ook tevens zeer bekrompene menschen geweest waren, zouden zij het zich niet tot eene gewetenszaak gemaakt hebben om eenig voordeel te trekken, of eenige openbaarmaking te bevorderen van de werken dier schrijvers? Met een perpetueel copijregt in handen van die erfgenamen zoude dus geen nieuwe uitgave van die boeken het licht hebben kunnen zien. Niet minder mogelijk is het, dat door de gedurige splitsing der erfenissen het copijregt in de handen van een groot getal medeërfgenamen kwam, die zich moeijelijk over zoo teedere quaestiën zouden kunnen verstaan, als het uitgeven, en de wijze van uitgeven van een boek, waardoor dan al weder dikwijls de uitgave zoude verhinderd of belemmerd worden. Deze laatste beden-

king is de groote reden geweest waarom Napoleon I bij decreet van 5 Februarij 1810, dat na lange raadplegingen in den staatsraad werd vastgesteld, het altijddurende copijregt afgekeurd en dit slechts uitgestrekt heeft tot het leven van den schrijver zelven, met twintig jaren daarenboven [a]).

a) Locré, *Discussions sur la liberté de la presse, la censure, la propriété littéraire, l'imprimerie et la librairie dans le conseil d'état.* Paris 1819. Pag. 18. „Napoleon dit que la perpétuité de la propriété dans les familles des auteurs aurait des inconvéniens. Une propriété littéraire est une propriété incorporelle, qui, se trouvant dans la suite des temps et par le cours des successions divisée entre une multitude d'individus, finirait, en quelque sorte, par ne plus exister pour personne; car, comment un grand nombre de propriétaires, souvent éloignés les uns des autres, et qui, après quelques générations, se connaissent à peine, pourraient ils s'entendre et contribuer pour réimprimer l'ouvrage de leur auteur commun? Cependant s'ils n'y parviennent pas, et qu'eux seuls aient le droit de le publier, les meilleurs livres disparaîtront insensiblement de la circulation. Il y aurait un autre inconvénient non moins grave; le progrès des lumières serait arrêté; puisqu'il ne serait plus permis ni de commenter, ni d'annoter les ouvrages; les gloses, les notes, les commentaires ne pouvant être séparés d'un texte qu'on n'aurait pas la liberté d'imprimer. D'ailleurs, un ouvrage a produit à l'auteur et à ses héritiers tout le bénéfice, qu'ils peuvent naturellement en attendre, lorsque le premier a eu le droit exclusif de le vendre pendant toute sa vie, et les autres pendant les dix ans qui suivent sa mort. Cependant, si l'on veut favoriser davantage encore la veuve et les héritiers, qu'on porte leur propriété à vingt ans.

Le conseil arrête: que les dispositions de la loi du 19 Juillet 1793, relatives à la propriété des ouvrages, seront maintenues, avec la modification qu'elle appartiendra aux héritiers pendant 20 ans depuis la mort de l'auteur."

Pag. 183 (rapport de la section de l'intérieur): „Les ouvrages des auteurs morts il y a 20 ans, appartiennent au public. Qu'est ce que le public propriétaire? Ces ouvrages appartiennent au gouvernement; et si l'on ne le dit pas en termes exprès, il faut du moins agir d'après cette conviction. Personne ne s'en plaindra, car la prospérité de la librairie l'exige, et les libraires le demandent; au reste, cette propriété protectrice se borne à exiger que les libraires, avant de réimprimer d'anciens ouvrages, en fassent la declaration au directeur de la librairie, qui, lorsqu'il aura accordé à un libraire l'autorisation de faire une édition de tel format d'un auteur mort, n'accordera pas demain la même permission à un autre, et

In de meeste wetgevingen is evenzeer de beperking van het copijregt aangenomen tot een grooter of kleiner getal jaren na den dood des auteurs. Het Nederlandsche regt volgt daarin geheel het Fransche.

Belangrijk is het te zien, hoe dit punt van wetgeving geschiedkundig eene geheel andere ontwikkeling gehad, en eerst na allerlei doolwegen en verkeerde rigtingen zijne eigenlijke gedaante verkregen heeft. Na de uitvinding toch der boekdrukkunst, ontstonden in alle Staten van Europa, corporatiën van drukkers, die op privilegiën der vorsten en regeringen steunden, en wel zorgden, dat niemand, die niet tot haar behoorde, een boek kon uitgeven. Van een gemeen regt van schrijvers en uitgevers, was gedurende de XVI en XVII eeuwen nog geene spraak. Het nadrukken van werken door gildebroeders onderling, werd wel bij de reglementen der corporatiën geweerd, maar om overal in een rijk een nadrukker te vervolgen, werd altijd een bijzonder privilegie van den souverein voor ieder boek vereischt. Met het verleenen van die privilegiën tegen nadruk, handelden de regeringen geheel willekeurig en ongelijkmatig. In Engeland, Frankrijk, Duitschland, en ook in Nederland, zag men aan eenige boeken privilegiën voor tien, aan andere weder voor drie jaren verleend, soms voor het geheele grondgebied, soms voor ééne provincie. Men zag enkele boekdrukkers, begiftigd met het regt, om b. v. alleen regtsgeleerde werken te kunnen uitgeven met uitsluiting van alle overige, anderen met het

après-demain à celui qui se présentera encore. Tous ces détails ne peuvent être fixés par une loi, etc." — Het is mij niet bekend, dat *dit* denkbeeld omtrent staatscopijregt ooit in eene wettelijke verordening is uitgedrukt.

regt om alle de werken over twee of drie vakken van wetenschap, om bijbels, kerk- of schoolboeken te mogen drukken. Maar nimmer leest men, dat dit voorregt ook aan schrijvers werd toegekend. Het regt der schrijvers op hun werk is voor het eerst in de tweede helft der XVIII eeuw gehandhaafd, dus in eenen tijd toen de invloed der letterkundigen en *beaux-esprits* grooter was dan vroeger, en tegen het corporatie-stelsel konde opwegen. Daarenboven merkt men in den tijd van die drukkersprivilegiën, bijna overal eene schroomelijke verwarring op van de verleende bescherming tegen nadruk, met de goedkeuring van den inhoud van het werk door de regering, na onderzoek der censuur; welke twee zaken toch zeer onderscheiden zijn. Bij het bestaan van zulke bepalingen, ontbrak schier alle aanmoediging van geldelijk voordeel aan de auteurs van letterarbeid. Alleen door gunst van vorsten of rijke edellieden, viel aan groote dichters of geleerden de wel verdiende belooning ten deel, die de uitgever of liever het publiek hun had moeten brengen.

De eerste pogingen van de wetgevende magt om algemeene verordeningen en regels te stellen in de plaats der privilegiën tegen den nadruk, vinden wij in Groot-Britannië (met uitzondering van Ierland) onder Karel II, en na vele vergeefsche pogingen met beter uitslag ondernomen in 1710, toen het statuut werd tot stand gebragt, bekend onder den naam van het achtste van Anna (eigenlijk 8 Annae cap. 19), hetwelk onder strenge straffen verbood, een boek, dat behoorlijk (op elf plaatsen in het Vereenigde Koningrijk) gedeponeerd en gepubliceerd was, binnen 14 jaren na de eerste verschijning na te drukken.

In Frankrijk werden in 1682 en 1723 ook zeer strenge wetten tegen nadruk gemaakt; maar de duur van het copijregt werd steeds voor elk boek door het drukkers-privilegie bepaald. Nog geen honderd jaren geleden werden de aanspraken der auteurs, niettegenstaande zoo gebrekkige wetsbepalingen, in twee regtsgedingen in Engeland en Frankrijk op bijna denzelfden tijd gevoerd, in het helderste licht gesteld. Het eerstgenoemde is het beroemde proces van Millard tegen Taylor in 1769.

Volgens het statuut van Koningin Anna, had elk schrijver het regt, om na verloop van de eerste veertien jaren, nogmaals den tijd van 14 jaren tot de uitgave van zijn werk aan te vragen. Thompson nu had voor de eerste 14 jaren het copijregt van zijn dichtstuk *the Seasons* aan eenen uitgever, Millard, afgestaan en dit nog eens 14 jaren hernieuwd, maar toen ook deze tweede termijn verstreken was, ging hij weder een nieuw contract aan. Maar in denzelfden tijd als het werk eene nieuwe uitgave beleefde, kwam er ook eene andere tot stand bij den boekverkooper Taylor. Hierover deed Millard aan dezen een proces aan; hij beweerde, dat zoolang de schrijver leefde, geen ander dan hij of zijn regtverkrijgende tot de uitgave van zijn werk geregtigd was, niet volgens het statuut, maar volgens de algemeene regtsbeginselen (*the common law*); hij vorderde dan ook geene straf, maar alleen burgerlijke schadevergoeding en staking van de uitgave; de ander hield staande, dat de 28 jaren verstreken waren, en het copijregt enkel en alleen een drukkers-privilegie was, dat op het statuut berustte. Millard won zijne zaak; eenigen tijd later

besliste echter het Hoogerhuis een dergelijk geschil in tegenovergestelden zin. Maar de publieke meening trok partij voor de aanspraken der auteurs, en bij statuut van 1801 werd de termijn van het copijregt verlengd tot 28 jaren, en in 1843 na de onvermoeide motiën van den regtsgeleerde Talfourd, tot 42 jaren, doch met de bepaling, dat, indien de auteur langer dan 42 jaren na de eerste uitgave leeft, altijd aan dezen het copijregt levenslang zal blijven toekomen.

In Frankrijk was eene dergelijke zaak voorgevallen in 1761 tot 1768. Jean la Fontaine, de grootste der fabeldichters, maar zoo als bekend is, een slecht financier, had in der tijd eene kleine som genoten voor de uitgave van zijne werken met koninklijk privilegie. In 1761, lang na den afloop van dat privilegie, leefden zijne kleindochters in zeer bekrompene omstandigheden, en kwamen, om hierin te voorzien, op het denkbeeld om eene nieuwe uitgave van de werken van hunnen grootvader het licht te doen zien. Een boekverkooper met name Paucton, kondigde eene gelijke uitgave aan voor minder geld, en werd door de erfgenamen la Fontaine in een proces gewikkeld, waarin het Parlement van Parijs onderscheidene vonnissen wees.

Er ontstond een hevige strijd tusschen de regtsgeleerden; een overvloed van factums en mémoires werden er geschreven, en het geheele beschaafde publiek nam belangstellend deel in den strijd; natuurlijk kozen de *gens de lettres* partij voor de erven la Fontaine, die zich op een onvervreemdbaar en onvergankelijk copijregt beriepen. Eindelijk triompheerde haar welsprekende verdediger de advocaat Linguet, en in

1768 werd door den *conseil du roi* ten voordeele der erfgenamen het vonnis gewezen.

Het is voornamelijk aan den toenmaligen invloed der *philosophes* op de regtsbedeeling in Frankrijk toe te schrijven, die toen evenmin onverschillig voor de zorg hunner geldelijke belangen waren als het overige deel der menschheid, dat de zaak zulk eene wending genomen heeft.

Evenwel, niettegenstaande het gezag van die beslissing, bleef het copijregt als privilegie bestaan en erkend, zoodat men het zelfs in de omwenteling even als alle privilegiën voor strijdig met de natuurlijke gelijkheid der menschen, en dus voor afgeschaft hield in den vermaarden nacht van 4 Augustus 1789; ten gevolge waarvan er gedurende vier jaren in Frankrijk in het geheel geen wettig copijregt is geweest. In Julij 1793 kwam de bekende wet over dit onderwerp tot stand, die het copijregt aan den schrijver levenslang verzekerde en aan zijne regtverkrijgenden bovendien voor tien jaren, welke laatste termijn in 1810 gebragt is tot twintig jaren.

Tot nog toe is het daarbij gebleven, en de ijverige pogingen door de Lamartine en anderen in 1841 en later aangewend, en door Lherbette en onderscheidene ministers bestreden, om het copijregt altoosdurend te maken, althans aanmerkelijk te verlengen, hebben wel tot lange en schoone redevoeringen in de Kamers, (die toen nog mogten medespreken), maar niet tot eene wetsverandering kunnen leiden.

In ons land heeft men evenzeer veel pennenstrijd over dit onderwerp gevoerd, vóór dat men overging tot het af-

schaffen der drukkersprivilegiën. Toen dit geschied was, kwam in 1796 bij de Representanten van het volk van Holland eene wet tot stand, die den schrijver het onbepaalde en altoosdurende copijregt verleende, welk beginsel in 1803 tot de geheele Bataafsche Republiek is uitgebreid. Vandaar dat nog van onderscheidene werken, onder die wet voor het eerst uitgegeven, aan de regtverkrijgenden dier schrijvers het altoosdurende copijregt behoort. In 1817 evenwel is dit regt tot het leven van den auteur beperkt, met twintig jaren daarenboven voor zijne regtverkrijgenden. Het schijnt waarlijk, dat deze termijn lang genoeg is, om billijke vruchten van eenen letterarbeid te plukken; vele Europeesche wetgevers hebben dien ook gevolgd; in Noord-Amerika evenwel, waar het copijregt in de constitutie zelve der Vereenigde Staten is gewaarborgd, hecht men meer aan het Engelsche begrip van een vast tijdperk van bescherming.

Uit deze vlugtige schets ziet gij echter, M. H.! dat de zaak nog slechts in eene periode van proefneming verkeert, en dat het vraagstuk van altoosdurend of tijdelijk copijregt, nog bij mogelijke herziening van wetsbepalingen ernstig kan ter sprake komen.

De tweede vraag die ik met U behandelen zoude, was deze: Geeft Nederlands tegenwoordige wetgeving genoeg bescherming tegen den nadruk?

Hoewel het door de wet van 25 Januarij 1817 aangenomen beginsel zeer loffelijk is, kan men evenwel niet ontkennen, dat zij in de toepassing tot vele bezwaren aanleiding geeft. Aan

strengheid van straffen ontbreekt het zeker niet. Wanneer toch de uitgever voldaan heeft aan de voorschriften van het drukken bij eenen Nederlandschen drukker, het deponeren van drie exemplaren, de openbare aankondiging, enz., dan kan hij den nadrukker doen veroordeelen tot betaling van niet minder dan 2000 maal de winkelwaarde van het nagedrukte boek, tot confiscatie van den gedrukten voorraad, en tot eene boete van *f* 1000 ten voordeele van de armenkas. Wat dus het te keer gaan van den nadruk met strenge straffen betreft, behoeft onze wet op dit punt geene herziening, maar juist doordat zij uitsluitend het karakter heeft van eene strafwet, is zij bijzonder onvolledig in de omschrijving van het misdrijf en de vervolging. Vooreerst omdat straffen alleen door het openbaar ministerie kunnen worden gevorderd, en dus de beleedigde uitgever niet bij magte is, zelf de hem toegekende schadevergoeding te vorderen: ten andere omdat elke strafwet *strictissimae interpretationis* is, en dus volstrekt geene uitlegging *per analogiam* toelaat. Van daar, dat men geen middel heeft, om iemand wegens plagiaat of wegens het naschrijven en nadrukken van in het publiek of in eene gehoorzaal gesproken woorden te vervolgen, zoo dat men zelfs, tegen den wil van zijnen leermeester, de door hem gehouden lessen straffeloos kan opschrijven en uitgeven, wanneer hij zelf zich het copijregt daartoe niet door de nakoming van wettelijke formaliteiten heeft voorbehouden, hetgeen hij natuurlijk niet doet, wanneer hij geen plan heeft, zijne les of lezing uit te geven. Hetzelfde geval heeft men met het naspelen en drukken van tooneel-

stukken, die nog niet door den auteur in druk zijn uitgegeven, over welk onderwerp in Frankrijk bijzondere beschermende wetten bestaan. Aldaar is ook de regtspraak bijzonder ongunstig en streng tegen al wat onder *contrefaçon* kan gebragt worden, en geeft eene burgerlijke vordering wegens elke onregtmatige daad, hoezeer niet bepaald in de strafwet omschreven.

Het zoude ons te ver heen voeren, zoo ik wilde uiteenzetten, waarom de Nederlandsche wetgeving zulk eene jurisprudentie bezwaarlijk toelaat. Maar mogt het ooit tot eene herziening van de wet op den nadruk van 1817 komen, dan zou het toch wel zijn aan te bevelen, dat aan den auteur van ieder geschrift, of ook van ieder ongeschreven opstel, eene vordering werd gegeven tegen dengeen, die, zonder eigenlijken *nadruk* te plegen, tegen den wil des schrijvers, openbaarheid of eene andere wijze van openbaarheid, dan door hem bedoeld was, aan diens werk had gegeven. Uitzondering moet dit systema evenwel lijden, dáár waar verpligte openbaarheid bestaat, zoo als met vonnissen van regters en conclusiën van het openbaar ministerie; deze toch moeten uit haren aard zooveel mogelijk publiek gemaakt worden, en het ware eene ongerijmdheid, zoo men aan den auteur daarvan overliet de mate van publiciteit te beperken.

Verder spreekt de wet alleen van het copijregt van schrijvers, die physieke personen zijn, maar hoe nu, wanneer eene vereeniging of een zedelijk ligchaam een werk uitgeeft? Terwijl de Engelsche wet hieromtrent de meest uitgewerkte bepalingen heeft, schijnt onze wetgever daaraan niet gedacht te hebben, daar de wet, sprekende over den termijn van het copij-

regt, het woord *levenslang* bezigt, welk woord zich moeijelijk op vereenigingen laat toepassen. Koning Willem I heeft gepoogd in deze onvolledigheid eenigzins te gemoet te komen, maar alleen wat den Staat betreft, door, bij de welbekende Besluiten van 1822 en 1829, het zoogenaamde staatscopijregt van wetten en verordeningen te regelen; maar waarlijk, dit mogt eene allerongelukkigste uitvinding heeten, die ten gevolge had, dat de text der wetten, dus het voorwerp van de meest noodzakelijke openbaarheid, alleen in eene dure en slechte officiëele editie te verkrijgen, en bij gevolg voor de meeste ingezetenen ontoegankelijk werd. Eere mogen wij toebrengen aan den kundigen pleitbezorger a), die het onwettige, zoowel als het onstaatkundige, van die Besluiten het eerst heeft aangetoond, en wiens beschouwingen de Hooge Raad heeft gedeeld, zoodat het Nederlandsche staatscopijregt nu reeds lang tot de geschiedenis behoort. Maar juist voor andere zedelijke ligchamen, b. v. geleerde genootschappen, voor welke eene bepaling zoude noodig zijn, bestaat er eene gaping in de wet.

In een derde punt is de wetgever schijnbaar te liberaal geweest; immers men mag de bepaling, die voor kerk- en schoolboeken alle copijregt ontzegt, niet van de gelukkigste noemen. Omdat dan ook deze bepaling ten gevolg zou kunnen hebben, dat deze of gene belangrijke, soms kostbare uitgave, in die vakken zou worden tegengehouden, heeft de *Vereeniging voor de belangen van den boekhandel* in hare statuten eene bepaling opgenomen, die, wat hare leden betreft,

---

a) Mr. S. P. Lipman.

de vrijheid van kerk- en schoolboeken na te drukken opheft. Het is deze bepaling, die de éénige wezenlijke waarde geeft aan fondsartikelen van sommige veel gevraagde schoolboeken, waarvoor wel eens aanmerkelijke sommen worden besteed. Deze bepaling der Vereeniging verdient voorzeker in beginsel allen lof, maar heeft vooreerst het bezwaar tegen zich, dat zij alle kracht van wet mist, zoodat buiten de leden der Vereeniging zelve, zich daaraan niemand behoeft te storen, en in de tweede plaats deze moeijelijkheid, dat niet alle uitgevers zich in het genot van die wederkeerige bescherming kunnen stellen. Immers het staat wel aan ieder boekverkooper vrij, zich als lid der Vereeniging te laten voorstellen, maar evenzeer staat het aan de leden vrij hem te deballotteren. Het ware daarom te wenschen, dat bij eene herziening der wet ook dit werde veranderd.

Ook het vertalingsregt dient eenigermate gewaarborgd te worden. Bij de afschaffing der vorstelijke besluiten van 1814 en 1815 is dit regt niet in de wet van 1817 gehandhaafd; dat wil zeggen: volgens deze wet heeft de vertaler van een werk wel regt van klagen tegen den nadrukker van zijne vertaling, maar kan niemand ooit belet worden, eene nieuwe vertaling van hetzelfde werk in het licht te geven. Ook dit is aan de Vereeniging voor de belangen van den boekhandel onbillijk voorgekomen, en zij heeft in haar statuut het vertalingsregt, of liever het prioriteitsregt van dengeen, die het eerst eene vertaling aankondigt, en met de uitgave (binnen zes maanden) begint, gehuldigd, en wel voor een tijdperk van tien jaar. Vóór eenige jaren heeft een hoog geacht geleerde in

een letterkundig congres, binnen ditzelfde gebouw gehouden, de genoemde Vereeniging zeer hard gevallen over deze bepaling in hare statuten, en wel vooral omdat door het bestaan van eene slechte, gedurende tien jaren elke goede vertaling van hetzelfde werk werd geweerd. Hoezeer ik de meening van dien geleerden spreker [a]) eerbiedig, ben ik evenwel niet geheel overtuigd door zijne bewijsgronden. Is het wel onbillijk te noemen, als men eenige bescherming geeft aan hem, die het eerst op de gedachte is gekomen, het eene of andere werk in de eene of andere taal over te zetten? Heeft deze zijne gedachte niet althans eenige waarde, zoowel uit een handels-, als uit een letterkundig oogpunt? Daarenboven is er voorzeker meer kans, dat de eerste vertaling goed uitvalle, indien haar de prioriteit wordt toegestaan, dan indien men haar die onthoudt. Wil men toch eene naauwkeurige en goed bewerkte vertaling leveren, dan is overhaasting verderfelijk. Ook moet een uitgever een redelijk uitzigt hebben op verdienste van hetgeen hij in het licht geeft, wil hij een behoorlijk honorarium voor vertaalwerk geven. Neemt men nu het vertalingsregt geheel weg, dan is de éénige kans op voordeel van de uitgave eener vertaling van een vermaard buitenlandsch werk, dat zij *spoedig* verschijne en geplaatst zij, vóór dat een ander gereed kan zijn. Bestaat er daarentegen een regt van prioriteit, dat men zich dadelijk kan verzekeren door de vertaling aan te kondigen en binnen eenen korten termijn te beginnen, dan arbeidt de vertaler

---

a) Den Hoogleeraar Mr. H. W. Tijdeman.

rustiger en dus waarschijnlijk beter. De Vereeniging heeft intusschen voor hare leden dat regt uitgestrekt tot tien jaren, maar dezen termijn zoude ik liever tot drie of uiterlijk tot vijf jaren terug gebragt zien, omdat vertalen toch altijd in meerdere mate een industriëele, dan een intellectuëele arbeid mag heeten, en werkelijk een tijdperk van 10 jaren buiten evenredigheid lang is voor het gros der vertalingen.

De derde en laatste vraag, die ik met U wenschte te overwegen, althans te opperen, was deze, of wij ons te verblijden hadden over de uitbreiding die in de laatste jaren in ons land aan het internationale copijregt gegeven is? Op praktisch terrein is deze vraag reeds beslist. Aan de Parijsche boekverkoopers en auteurs is het, door onvermoeiden strijd en het bezigen van alle middelen van publiciteit en invloed, gelukt eene bijna volkomene overwinning te behalen, en aan den buitenlandschen nadruk, als aan een veelkoppig monster, achtereenvolgens al zijne ledematen en levensorganen af te slaan. Wel wordt gewoonlijk de Engelsche wet van 1838 als de eerste huldiging van een internationaal copijregt genoemd; maar wel beschouwd, gaat die wet niet verder dan dat zij de bescherming, die de oudere statuten alleen aan Britsche onderdanen verleenden, ook tot vreemdelingen uitstrekte, namelijk mits zij hun boek in Groot-Brittannië bij eenen Britschen drukker uitgeven; zij behelst dus eene gelijkstelling van vreemdelingen met ingezetenen, die evenzeer in onze wet van 1817 wordt gevonden, en volstrekt niet baat aan buitenlands uitgegeven werken. De latere Engelsche wet van 1844 breidde dit zelfde beginsel uit tot

kunstwerken. Maar eerst door het tractaat met Frankrijk in 1852 gesloten goed te keuren, huldigde het Britsche parlement het internationale copijregt in den eigenlijken zin.

Meer nog naderden daartoe de Duitsche bonds-besluiten van 1837 en 1845, waarbij een algemeen copijregt over geheel Duitschland werd ingevoerd; maar de betrekkingen tusschen de leden van een Statenbond zijn uit den aard der zaak andere dan tusschen twee geheel onafhankelijke Staten. Aan de Franschen komt de eer toe, de eersten geweest te zijn die werkelijk het internationale copijregt hebben tot stand gebragt. Reeds onder Lodewijk XVIII had Châteaubriand, ontevreden over het geldelijke nadeel, dat hem naar zijne meening was toegebragt door eenen Brusselschen nadruk van zijne werken, pogingen gedaan om door diplomatischen invloed een verbodsmaatregel van onze regering te verkrijgen, maar te vergeefs. Later hielden in en buiten de Kamers, de klagten niet op van Parijsche boekverkoopers en van de *Société des gens de lettres* over de onberekenbare schade, die aan schrijvers en drukkers door den buitenlandschen nadruk werd veroorzaakt; doch het was aan den tegenwoordigen Keizer der Franschen voorbehouden, het lang beoogde doel te bereiken. Hij deed dit (toen nog als Prins President der Republiek) op eene eigenaardige wijze, door bij decreet van 28 Maart 1852, zonder voorwaarde van wederkeerigheid in het vreemde land, aan elk buitenlands uitgegeven werk de bescherming der Fransche wet tegen nadruk in Frankrijk te verzekeren, evenwel onder voorwaarde, dat de buitenlandsche uitgave in Frankrijk worde aangekondigd en één exemplaar bij het Fransche

ministerie van binnenlandsche zaken nedergelegd. Op dezen grondslag voortbouwende, heeft de Fransche regering eene soort van kruistogt door geheel Europa gedaan, om overal door tractaten den nadruk te weren. Eene reeks daarvan is thans gesloten; maar uit het groote onderlinge verschil in de bijzonderheden van den inhoud dier tractaten kan men reeds bespeuren, dat het bij iedere mogendheid vrij wat onderhandeling, vrij wat loven en bieden heeft gekost om die door te drijven.

Het is ook niet te verwonderen, dat de industrie van den buitenlandschen nadruk, nog zeer weinige jaren geleden, zoovele voorstanders vond. Herinneren wij ons slechts hoe eenstemmig in Julij 1852 in Nederland het eerste ontwerp-tractaat werd afgestemd. En voorzeker, wanneer men de geschiedenis nagaat, dan kan men dit ligt begrijpen. Groot is toch de verpligting, die de wetenschap en letterkunde aan deze nadruk-industrie gehad hebben. Oudtijds werden hier te lande alle beroemde buitenlandsche werken nagedrukt, en wij hadden ons daarin zulk eene vermaardheid verworven, dat de auteurs in het buitenland er roem op droegen, dat hunne werken een of meer hollandsche nadrukken beleefd hadden. Waarlijk beroemde boekverkoopers als Plantinus, de Elzeviers en Wetstein, waren zij niet allen nadrukkers? Ook een Henri Estienne heeft aan zijnen grooten Europeeschen roem volstrekt niet te kort gedaan, door zijn voordeel te zoeken in het namaken van de fraaije uitgaven der Aldussen. En hebben wij in latere tijden, zoowel aan Baudry en nu nog aan Tauchnitz, als aan de Brusselsche industriëelen niet ontzagchelijk

veel verpligting, daar zij voor hoogst matige prijzen ons met de beste voortbrengselen van de Engelsche, Fransche en andere vreemde letterkunde hebben bekend gemaakt? Toen Koning Willem I het eerst aangezocht werd om met Frankrijk een tractaat te sluiten, ten einde den Brusselschen nadruk tegen te gaan, is het niet te verwonderen, dat hij daartoe volstrekt niet zijne toestemming wilde geven. Veeleer bevorderde onze regering toen met alle middelen, die haar ten dienste stonden, den Brusselschen nadruk van regtsgeleerde en romantische Fransche werken (van de eerste werd de rij geopend door de deugdzame Brusselsche uitgave van Merlin); later, van 1832 tot 1848, genoot deze industrie eenen gestadigen bloei, en voorzag meer dan de helft van Europa en ook andere werelddeelen van geliefkoosde Fransche werken, terwijl de Parijsche boekhandelaars de oorspronkelijke uitgave op den buitensporigen prijs van 15 franken voor een gewoon octavo boekdeel hielden. En wie waren het, die het hevigst tegen den buitenlandschen nadruk uitvaarden, en de schade, die zij daardoor ondervonden, breed uitmaten? Schrijvers, als Dumas, Balzac en anderen, die duizenden en tienduizenden met de opbrengst hunner lettervruchten verdienden, en daarvan letterlijk vorstelijke of onmatige verteringen maakten. Geen wonder dus, dat het buitenland ongaarne het oor leende aan hunne klagten, al werden die met nog zoo veel talent door die *princes de la littérature* voorgedragen, die zich somtijds verledigden om aan het publiek voor te rekenen, op welke verdiensten zij wel voor dit of dat werk aanspraak maakten. Zag men niet in hun medgezel, den ongelukkigen Dujarier,

hoe laag een mensch van schoonen aanleg kan zinken, wanneer het véélgeldverdienen het hoofddoel van letterkundigen arbeid wordt?

Maar niettegenstaande de geschiedenis zoo gunstig schijnt te spreken voor het vrijlaten der buitenlandsche nadrukken, bestaat er toch daartegen een bezwaar, dat misschien belangrijk en gewigtig genoeg zal voorkomen om ons met het internationale copijregt geheel en al te verzoenen. Dit bezwaar is de onderlinge concurrentie der nadrukkers in het land van den nadruk, die noodzakelijk de kiem van haar eigen verderf in zich omdraagt. Reeds Richardson, de vermaarde romanschrijver, heeft daarop gewezen, toen hij over den nadruk klaagde, die in Ierland aan zijne werken werd gepleegd. Destijds was Ierland nog niet aan de Britsche wet op het copijregt onderworpen; geen Engelsch werk van eenigen naam, of daarvan verschenen een of meer Dublinsche nadrukken. En de Engelsche uitgever konde het maar niet verhinderen, dat van de meest gezochte boeken, nog vóór het verschijnen van de echte uitgave, de drukproeven naar Dublin werden weggesmokkeld, om aldaar als copij te dienen. »Gelukkig evenwel," voegde Richardson er bij, „kan de Engelsche auteur zich daarmede troosten, dat de nadrukkers even als wolven elkander verscheuren, en zich onderling zoozeer de loef trachten af te steken, dat er maar weinig voordeel voor hen opzit. Wel hebben zij te Dublin gepoogd eene soort van privilegie voor den eersten roover in te voeren, maar er zijn altijd eenigen die zich daaraan niet storen, en ten koste van hunne bentgenooten vrijbuiten." Hetzelfde

heeft men in België ondervonden op eene grootere schaal; de eene ondernemer drukte de buitenlandsche werken weder van den ander na, en door het algemeene gebruik der snel- en stoom-persen, ging dit werk met telkens toenemende snelheid voort. Naarmate er dus door groote ondernemers van nadrukken, als Meline Cans & C°, Haumann, de société typographique belge, en andere maatschappijen, meer kapitaal en arbeid aan dit werk besteed werden, in die zelfde mate verminderden de daaruit te verwachten voordeelen. Zoodat, toen eindelijk het tractaat over internationaal copijregt tusschen Frankrijk en België gesloten werd, het vet toch reeds van den ketel was.

Het blijkt hieruit, dat, zoo men den internationalen nadruk niet beperkt, hij het beginsel van zijn eigen ondergang met zich voert, hetgeen zeker een voldoend bewijs is van ondeugdelijkheid.

Wat nu het Nederlandsche tractaat van Julij laatstleden met Frankrijk betreft, het kan niemand bevreemden, dat het in dit jaar in onze wetgevende vergaderingen zooveel minder tegenstand heeft gevonden dan dat van 1852. Immers voor Nederland, dat zelf bijna niets nadrukt, was het handelsbelang, dat door het tractaat kon gekwetst worden, zoo goed als verdwenen, nadat sedert 1852 de invoer van nagedrukte Fransche boeken had opgehouden; Frankrijk toch had juist in dien tusschentijd met bijna al onze naburen, met Engeland, België en Hanover, tractaten gesloten.

Evenwel geheel zonder voelbare uitwerking op onzen boekhandel zal het tractaat van Julij 1855 niet blijven.

Gaarne wil ik erkennen, dat men een tractaat niet naar denzelfden maatstaf kan beoordeelen als eene wet of verordening; omdat altijd in eene diplomatische overeenkomst beide partijen iets in hun belang wenschen te bedingen, en ook soms nog andere belangen daarbij worden overwogen dan het onderwerp der overeenkomst zelf medebrengt. Op eenig ongerijf voor onze landgenooten, tegenoverstaande aan het mogelijke maar geheel onzekere voordeel van een copijregt voor Nederlandsche auteurs in Frankrijk, viel dus van den aanvang af te rekenen. Maar twee bepalingen kan men toch niet nalaten in dat tractaat op te merken, die buiten twijfel aanleiding tot moeijelijkheden zullen geven, en die, in het stelsel van het tractaat zelf, wel hadden kunnen worden gewijzigd. Vooreerst bevat het eene bepaling, dat de Fransche uitgever alleen in Frankrijk een exemplaar van zijn boek behoeft te deponeren om ook hier in Nederland copijregt te bezitten. Alhoewel nu de schrijver verpligt is, hiervan in het *Journal de la librairie* afkondiging te doen, zoo zal toch niemand beweren, dat elke Nederlandsche boekverkooper genoodzaakt moet worden dit Fransche blad te lezen; en er bestaat dus geen middel voor een' Nederlandschen uitgever, om a priori te weten, welke Fransche werken door het tractaat gewaarborgd zijn? — In de tweede plaats is het regt om buitenlandsche boeken te vertalen, buiten toestemming van den auteur, niet uitdrukkelijk vrijgelaten, ten gevolge waarvan de vrijheid om Fransche boeken in Nederland vertaald uit te geven, geheel afhangt van de uitlegging die de regterlijke magt zal geven

aan de Fransche wetten op het copijregt, op welke het tractaat verwijst. En deze wetten (zoo als zij nu zijn) brengen, volgens de opvatting der Fransche boekverkoopers, daarin gesterkt door de Fransche regtspraak, wel degelijk het copijregt voor den schrijver *in alle talen* mede. Het is waar, dat de Nederlandsche minister die de wet tot goedkeuring van het tractaat verdedigde, [a]) tegenover de klagten van onze boekverkoopers aan de Kamers, zijne meening heeft gesteld, dat de vrijheid om te vertalen bij het tractaat wel was gehandhaafd; maar het is U te wel bekend, dat eene eenzijdige uitlegging door ééne regering van een tractaat tusschen twee mogendheden gesloten, niets bewijst, dan dat ik hierover zoude behoeven uit te wijden. Het regtspunt zelf, of men nu in Nederland Fransche boeken mag vertalen, tot eene beslissing te brengen, ligt thans geheel buiten mijne taak. Reeds nu is er reden om te verwachten, dat eerlang door eene procedure dit punt tot klaarheid zal worden gebragt. Mogt die zaak voor onzen boekhandel nadeelig uitvallen, dan moet hij tot 1859 geduld hebben, want eerst in dat jaar kan het tractaat worden opgezegd.

Van groot belang zoude het daarentegen voor onze uitgevers zijn, dat er een tractaat van internationaal copijregt door Nederland met België werd gesloten; hetzelfde belang dat Frankrijk tegen den nadruk van Fransche boeken op het oog had, hebben wij tegen het nadrukken van onze beste schrijvers voor het Vlaamsche publiek; en daarentegen

---

a) De Minister van Buitenl. Zaken.

kunnen wij aan den Vlaamschen uitgever eene ware wederkeerigheid van bescherming aanbieden.

Schoon en edel, M. H.! is de roeping van het handelsvak dat wij heden avond bespraken. De bloei des boekhandels hangt geheel en uitsluitend af van de verstandelijke ontwikkeling der natie; hij toch is de gedienstige bezorger harer geestelijke behoeften. Wederkeerig kan hij invloed uitoefenen op den smaak en de rigting van het lezend publiek. Is hij niet de priester van de Muzen, hij is toch haar outerknecht. Wenschen wij dus, dat hij in onze landpalen blijve groeijen en bloeijen, dat nooit blinde strijd, maar de beste harmonie heersche tusschen auteurs, drukkers en uitgevers, en dat de zegen van eene vrije pers voor Nederland nooit verloren ga.

GEMEENZAAM ONDERHOUD,

NAAR AANLEIDING VAN DE DOOR DEN REDENAAR GEHOUDENE VOORDRAGT.

De Heer J. Heemskerk Az. opent het gemeenzaam onderhoud met te kennen te geven, dat het hem aangenaam zijn zou, zoo iemand der aanwezigen eenige leemten of onnaauwkeurigheden in zijne gehoudene voordragt mogt hebben ontmoet, hierop alsdan opmerkzaam te worden gemaakt. Op een punt, dat in zijne rede slechts ter loops was aangeroerd, wilde spreker in het bijzonder de aandacht vestigen, op de vraag namelijk, of men spoedig een internationaal tractaat tusschen ons land en België verwachten kan, of het te wenschen is, dat er een gesloten worde, en zoo ja, onder welke voorwaarden?

De Heer J. W. Tijdeman zegt, dat hij zich niet in staat gevoelt, over deze punten eenige inlichtingen mede te deelen; maar toch verlangt, bij het gesprokene enkele oogenblikken stil te staan. Zijns inziens hebben de wetsbepalingen omtrent het copijregt de moeijelijkheid op te lossen, om het algemeen belang met het bijzonder belang van den schrijver of zijne regtverkrijgenden in overeenstemming te brengen. Uit welke grondbeginselen van de wijsbegeerte van het regt men dit copijregt nu zou moeten afleiden, wil spreker thans niet onderzoeken; maar dit is zeker, dat die wetgeving den meesten lof verdient, welke noch het belang van den schrijver, noch het algemeen belang uit het oog verliest, maar beide belangen zooveel mogelijk in de beste overeenstemming tracht te brengen. Van daar, dat spreker aan de engelsche wet boven de fransche en hollandsche de voorkeur geeft, omdat zij

slechts een bepaald aantal jaren (in Engeland thans 42 jaren) vaststelt, om het copijregt te kunnen uitoefenen, met bijvoeging evenwel, dat, zoo de schrijver dat getal jaren mogt overleven, hij dit regt tot aan zijnen dood kan uitoefenen. Het schijnt toch voorzeker eene groote onbillijkheid, om den duur van het copijregt alleen afhankelijk te maken van den soms zeer vroegtijdigen dood van den schrijver; het gevolg daarvan toch is, dat, indien de schrijver spoedig na de uitgave sterft, zijne regtverkrijgenden slechts kort de vruchten van het copijregt zullen genieten, terwijl, ware hij langer blijven leven, het copijregt aan hem en zijne regtverkrijgenden veel meer zou hebben kunnen opleveren: waaruit alverder voortvloeit, dat de schrijver die jaren lang zijn' tijd en moeite aan het schrijven van een werk ten beste geeft, maar kort daarop sterft, zijne regtverkrijgenden in veel onvoordeeliger toestand zoude laten, dan hij, die een werk met de grootste overhaasting en onnaauwkeurigheid had geschreven en uitgegeven, maar door langer leven en vernieuwde uitgave de vroegere gebreken had weten te verhelpen.

De Heer Heemskerk maakt hierop den vorigen spreker opmerkzaam, dat de engelsche wetgeving eerst na veel tegenstand, die zeven jaren geduurd had, tegen het voorstel van den regtsgeleerde Talfourd, het licht gezien heeft. Uit de botsing der twee tegenstrijdige stelsels, toen in het Parlement voorgestaan, is de wet van 1843 geboren; zij is eene wet van transactie, die de twee verschillende beginselen heeft trachten te verzoenen. De Heeren Talfourd, Bulwer en anderen wilden het regt perpetuëel aan den schrijver en zijne regtverkrijgenden verleenen, de zuiver oeconomische partij daarentegen (de Heeren Roebuck, Tegg, enz.) wilde den schrijver slechts zooveel voorregten toekennen, en niet meer, als noodig zouden zijn om den auteur aan te sporen zijn werk uit te geven. Dit denkbeeld nu, dat zeker wel eenigzins bekrompen was, werd door de voorstanders van het perpetuëele

copijregt in een belagchelijk daglicht gesteld; de uitkomst, die eigenlijk in den aanvang zich niemand had voorgesteld, is geweest, dat de termijn van 28 tot 42 jaren is verlengd geworden.

De Heer Tijdeman antwoordt hierop, dat hij voor den duur van het copijregt, niet juist op het tijdperk van 42 jaren wenscht gelet te zien, maar *een bepaald getal* jaren verlangt, niet een getal jaren, afhankelijk van het leven of sterven van den auteur. Verder geeft spreker in bedenking, of de nadruk wel een delict kan genoemd worden. Evertsen de Jonge noemt het geen vergrijp tegen het straf-, maar tegen het burgerlijk regt, dat slechts door eene *actio privata* kan worden vervolgd. Spreker evenwel houdt het voor een *delictum sui generis*, en als zoodanig zeer goed door de strafwet te treffen, maar acht de bepaling goed, dat het delict alleen kan vervolgd worden op verzoek van de belanghebbende partij zelve. Voorts stemt spreker met den Heer Heemskerk geheel in, dat onze wet over dit onderwerp, als zijnde eene strafwet, strikt moet worden geinterpreteerd; hij gelooft evenwel, dat enkele der door den Heer Heemskerk in zijne redevoering opgegeven onregtmatige handelingen, hetzij in deze wet, of in de gewone strafwet vallen zouden, hetzij krachtens artikel 1401 B. W. zouden kunnen worden vervolgd. Naar het hem voorkomt, was de groote leemte van onze wet als strafwet hierin te zoeken, dat daarin een middel van contrainte ontbreekt; men heeft wel het regt tot confiscatie, maar een middel om dat regt uit te oefenen, geeft de wet niet.

De Heer Heemskerk geeft toe, dat het ten eigen voordeele drukken van een op bedriegelijke wijze verkregen manuscript, tot eene correctionele vervolging, hoewel niet uit de wet van 25 Januarij 1817, aanleiding zou kunnen geven. Het ongerijf, door den vorigen spreker vermeld, dat een door nadruk benadeelde niet zelf tot schadeloosstelling en confiscatie in regten kan optreden, maar moet afwachten,

wat het openbaar ministerie doet, is niet te wijten aan den wetgever van 1817, (want destijds stond het, volgens de fransche regtspleging, aan een bijzonder persoon vrij, eene correctionele zaak aanhangig te maken), maar is het gevolg der invoering van het wetboek van strafvordering in 1838, hetwelk deze bevoegdheid aan bijzondere personen heeft ontnomen.

De Heer Tijdeman spreekt vervolgens over de *Vereeniging voor de belangen van den boekhandel*, die, gelijk de Heer Heemskerk had herinnerd, voor eenigen tijd in dit zelfde locaal hevig is aangevallen met betrekking tot het vertalings-monopolie. Spreker moet bekennen, dat hij zich met dien aanval zeer wel kan vereenigen, dewijl hij het eene allerongelukkigste bepaling vond, die de leden noodzaakte, zich te houden aan een statuut, geheel in weêrspraak met de wet. Dat zij hiermede het belang van den boekhandel hebben willen beoogen, wil spreker niet betwijfelen, alhoewel hij het eigenbelang der boekdrukkers voor de voorname reden meent te moeten houden. Het belang van den boekhandel, en vooral het belang van het publiek, brengt echter, volgens spreker, veeleer mede, dat die bepalingen omtrent het vertalings-regt afgeschaft worden. Men denke slechts aan de *History of England* door T. B. Macaulay geschreven, hoeveel goedkooper de hollandsche vertaling van dit werk niet reeds te verkrijgen zoude geweest zijn, wanneer deze bepalingen het regt van uitgave eener nieuwe vertaling niet belemmerd hadden, terwijl de boekhandelaar, wien gedurende verscheidene jaren het monopolie zijner vertaling verzekerd is, ons daardoor van alle verdere welligt nog betere, zeker veel goedkooper vertalingen binnen dien tijd verstoken houdt. Hij had den Heer Heemskerk in zijne voordragt hooren beweren, dat ook het denkbeeld van een werk te vertalen reeds als het halve werk te beschouwen was, en daarom beschermd behoorde te worden. Dit konde

spreker evenwel in het geheel niet toegeven, dewijl de inval om een werk te vertalen zeker geen zoo vernuftige inval kan genoemd worden, dat daarom het algemeen belang zich eenige opoffering zou moeten getroosten. Meestal toch worden de bewuste buitenlandsche werken reeds zoolang te voren aangekondigd, dat men al den tijd heeft om er zijne aandacht op te vestigen, en meermalen heeft men het gezien, dat twee of meer boekhandelaars te gelijkertijd eene vertaling aankondigden. Welke reden bestaat er nu, om, gelijk het statuut der boekhandelaren bepaalt, door het lot te doen uitwijzen, wie hunner wèl, wie niet de voordeelen van het monopolie der vertaling zal mogen genieten?

De Heer J. H. Gebhard, wiens gevoelen als lid der genoemde Vereeniging hierop werd ingewonnen, geeft den Heer Tijdeman toe, dat de Vereeniging haar eigen belang bij deze bepaling niet uit het oog verloren heeft, maar ontkent ten eenenmale, dat dit belang niet tevens het belang van het algemeen zoude zijn. Hij acht zich niet bevoegd, de kwestie uit een staatsregtelijk of juridiek oogpunt te beschouwen, doch haar eenvoudig op practisch terrein overbrengende, komt het hem voor, dat, wanneer meerdere personen tegelijk het regt hebben hetzelfde werk te vertalen, het te voorzien is, dat door die groote mededinging een van de twee uitersten wordt te voorschijn geroepen: òf het geheel afzien van de vertaling uit vrees voor concurrentie, òf uit dezelfde vrees voor concurrentie, eene overhaasting in de uitvoering, die natuurlijk nadeelig op de vertaling zelve moet werken. Dat het staken bij een eerste of tweede deel door één, eindelijk misschien door alle concurrenten, daarvan ook het gevolg kan zijn, behoeft geen betoog.

Voor zoover spreker zich kan herinneren, is ook de Heer Evertsen de Jonge, door den Heer Tijdeman aangehaald, niet onder de voorstanders van het vertalings-regt te rekenen, en toch schijnt deze, ondanks zich zelven, overtuigd te zijn, dat

er bepalingen noodig zijn, ten einde het vertalen van nuttige werken te bevorderen. Overigens meent spreker in bedenking te moeten geven, of bij de bestrijders van het vertalings-regt wel genoeg de beperktheid van het terrein, waarop onze taal zich beweegt, wordt in het oog gehouden. Behoefde dit niet in aanmerking te komen, dan zou de Vereeniging zeker minder hechten aan bepalingen, die haar nu zoowel in het belang van het algemeen, als van den boekhandel onmisbaar voorkomen. Wat betreft het getal jaren, dat op tien is vastgesteld, daarover bestaat zelfs onder de leden der Vereeniging groot verschil van gevoelen; ook spreker kan dien termijn niet onvoorwaardelijk goed keuren. Verder moet men in het oog houden, dat het een contract is, waardoor zich alleen de leden der corporatie verbonden rekenen, en hun slechts tot rigtsnoer strekt, waar de wet zwijgt.

De Heer Heemskerk doet opmerken, dat, alhoewel deze bepalingen niet in staat zijn kracht van wet uit te oefenen, de Vereeniging echter wel heeft gedaan, voor zich zelve een rigtsnoer vast te stellen, daar waar de wet onvolledig is, of het een of ander geheel over het hoofd heeft gezien. Buitendien hebben de leden der Vereeniging zich vrijwillig aan deze bepalingen onderworpen, zoodat niemand dan zij verpligt zijn haar na te komen. Verder stemt spreker met den Heer Gebhard volkomen in, dat de bepaling van de statuten der Vereeniging betreffende het beperken van het regt van vertalen, zeer vele practische voordeelen oplevert; niet alleen toch voor 't belang der Vereeniging of der boekhandelaars, maar ook voor het algemeen belang zelf acht spreker deze bepaling zeer wenschelijk, terwijl hij het den Heer Tijdeman niet kan toegeven, dat het eerste denkbeeld om een werk te vertalen, zoo weinig te beteekenen heeft, dat daaraan de wet geene bescherming hoegenaamd zou moeten verleenen. De termijn van tien jaren zou zijns inziens tot drie of hoogstens vijf jaren moeten worden ingekrompen, met be-

houd van de verpligting des vertalers, om binnen zes maanden minstens zes vellen van zijne vertaling over te leggen, maar zonder verlenging of vernieuwing van laatstgenoemden termijn.

De Heer Tijdeman blijft deze bepalingen voor zeer nadeelig houden, daar het meermalen gebeurd is, dat na dien termijn van zes maanden, welke aan den vertaler toegestaan is, het werk niet eens tot stand kwam, en zoodoende de maatschappij gedurende zes maanden in de onzekerheid blijven kan, of het werk al dan niet vertaald wordt, terwijl, zoo die bepaling niet bestond, in dien tusschentijd reeds een ander den arbeid in het voordeel van het algemeen had kunnen verrigten.

De Heer Gebhard doet opmerken, dat de laatste spreker bij het opperen van dit bezwaar de besluiten van 1814 en 1815 op het oog heeft. Het reglement der Vereeniging heeft hierin echter trachten te voorzien door vast te stellen, dat alleen dan de termijn tot overlegging van zes afgedrukte vellen zou kunnen worden verlengd, wanneer de uitgave door buitengewone omstandigheden was vertraagd geworden, maar nooit langer dan voor zes maanden.

Hierna brengt de Heer Tijdeman het gesprek op het copijregt, en verklaart spreker, de voordragt over dit onderwerp en over het sluiten van tractaten tot beperking van den nadruk, met zeer veel genoegen gevolgd te hebben, maar dat hij niet kan ontveinzen, dat het hem verwonderd heeft, dat de redenaar, na met zooveel juistheid de gronden aangevoerd te hebben, die de vrijheid van buitenlandschen nadruk zoo wenschelijk maken, zich niettegenstaande deze gewigtige bedenkingen vóór het sluiten van tractaten had verklaard. Zijns inziens toch is het te betreuren, dat men hierin de heilzame mededinging heeft willen tegengaan om redenen, waarbij het algemeen belang geheel wordt uit het oog verloren, en die enkel in het privaat belang der buitenlandsche boekhandelaars haren grond vinden. Wat het bezwaar betreft, het eenige

dat door den Heer Heemskerk ten voordeele der regeling bij tractaat is aangevoerd geworden, dat namelijk de nadrukkers onderling elkander dood zouden werken, daaraan zoude kunnen worden te gemoet gekomen, door juist tusschen de nadrukkers onderling zulk eene overeenkomst te doen treffen, als hier te lande ten aanzien van het vertalings-monopolie bestaat; hetgeen hierin verkeerd is, zou juist daar doelmatig kunnen zijn.

De Heer Heemskerk merkt hierop aan, dat door den Heer Tijdeman het nadrukken wordt gelijk gesteld met het vertalen, waartoe niet alleen eene industriëele onderneming, maar ook een arbeid van den geest vereischt wordt, en het zoude daarom eene groote onbillijkheid zijn, die beide op denzelfden voet te regelen. Men beperke derhalve het nadrukken van vreemde werken, maar schenke den vertaler een voorregt, dat geëvenredigd zij aan den aard van zijn' arbeid.

De Heer Gebhard meent kortelijk te moeten herinneren aan de verschillende zienswijzen, in betrekking tot het regt van nadrukken van buitenlandsche werken. Eenigen meenen, dat het copijregt zich niet verder mag uitstrekken, dan tot het land waarin het oorspronkelijke werk is uitgegeven; anderen daarentegen willen het regt van den schrijver of van zijne regtverkrijgenden ook tot andere landen uitgebreid zien. De fransche uitgevers, die met regt kunnen gezegd worden, hemel en aarde voor dit laatste te hebben bewogen, hadden daarmede voornamelijk België op het oog, hetwelk Frankrijk door zijne goedkoope nadrukken zoo lang heeft tegengewerkt. Hetzelfde bezwaar, hetzelfde belang, dat Frankrijk nu bij het sluiten van een tractaat met België op het oog had, bestaat ook voor onzen boekhandel ten opzigte van de Vlamingen. Gold het daar de bekendmaking onzer letterkunde in België, de boekhandel zou misschien, ook het voordeel dat daaruit later voor hem kon

voortvloeijen in aanmerking nemende, zwijgen; maar de speculatiegeest van den nadrukker moge één oog gevestigd houden op het debiet in België zelve, het andere rigt hij voornamelijk naar onze markt. Dat die vooronderstelling niet uit de lucht gegrepen is, bewijzen meerdere vervolgingen wegens ingevoerde nadrukken. Hoe het zij, wanneer men eenmaal een internationaal regt met Frankrijk aangenomen heeft, wiens werken wij niet eens nadrukten, dan zal zeker wel de wensch van onzen boekhandel naar een tractaat met België gebillijkt moeten worden, dat ons door zijne nadrukken op den duur indirect, en zoodra het maar eenigzins kan geschieden, ook *direct* op ons eigen terrein zal gaan benadeelen.

Het gemeenzaam onderhoud moest hierbij worden afgebroken, dewijl het uur te ver verstreken was om dit langer voort te zetten.

Toen daarmede de werkzaamheden, welke de Heer Heemskerk had op zich genomen, waren geëindigd, vatte de Heer E. van Kempen het woord op, om, als lid van het bestuur, den Heer Heemskerk zijnen dank te betuigen, voor zijne wetenschappelijke en onderhoudende voordragten, voor zijne leiding van het gemeenzaam onderhoud, en voor den belangeloozen afstand van het handschrift der beide lezingen, opdat zij op de vroeger medegedeelde wijze niet slechts voor de leden mogen worden gedrukt, maar ook algemeen verkrijgbaar gesteld. De Heer Heemskerk had hiermede gehandeld in het belang der Afdeeling, maar niet minder in dat van het publiek, hetwelk zich hierdoor zou in staat bevinden, om met de leden voordeel te trekken van de belangrijke mededeelingen, door den redenaar zelven verstrekt, of bij zijne leiding van het onderhoud, door hem van anderen uitgelokt. Groot is de erkentelijkheid, den Heer Heemskerk hiervoor verschuldigd.

NASCHRIFT.

In de 1e voordragt (omtrent de octrooijen voor uitvindingen) had wel vermeld mogen zijn, dat in Zwitserland geene wet over dat onderwerp bestaat. De verzamelaars Urlings, Loosey, E. Blanc, bewaren dan ook over dat land het diepste stilzwijgen. Uit welwillende mededeelingen, ingewonnen bij het Zwitsersche consulaat te Amsterdam, is mij gebleken, dat in de laatste jaren in den Grooten Raad van het Bondgenootschap voorstellen zijn gedaan tot het invoeren van eene octrooiwet, maar dat deze zijn verworpen. De bezwaren, bij de discussie daartegen aangevoerd, waren: 1o. dat het regelen van dit punt bij bondsbesluit eene inbreuk zou zijn op de zelfstandigheid der Kantons, en dus op de staatsregeling; 2o. dat de vrijheid van nijverheid daardoor te zeer zou worden beperkt. — Kantonnale wetten en bijgevolg kantonnale octrooijen worden, wegens de beperkte uitgebreidheid der meeste kantons en de wenschelijke vrijheid van handel en vervoer tusschen die kleine republieken onderling, met reden ondoelmatig geacht. Voor de voorstanders der octrooijen bleef dus nog slechts één hulpmiddel over, om namelijk, met toestemming van alle kantons, een bondsbesluit of algemeene octrooiwet tot stand te brengen. In den laatsten tijd is men daaraan werkzaam geweest, maar tot nog toe zonder vrucht. De nijvere kantons Bern, Bazelstad, Neufchâtel, Génève, waren vóór de zaak, andere er tegen. Waarschijnlijk zal de moeijelijkheid om eenstemmigheid ten gunste van eenig ontwerp te verkrijgen, de zaak nog wel lang tegenhouden. Om dezelfde reden is het vaststellen van een bondsbesluit omtrent het copijregt bezwaarlijk.

Bij den Uitgever dezes verscheen mede:

VOORLEZINGEN

OVER

DE GESCHIEDENIS DER NIJVERHEID

IN NEDERLAND.

Gehouden in de Maatschappij *Felix Meritis*,

DOOR

Mr. H. J. KOENEN,

Lid van den Gemeenteraad der stad Amsterdam.

Prijs *f* 1,90.

VOORLEZINGEN

OVER

KOLONISATIE DOOR NEDERLANDERS,

IN

NEDERLANDSCH INDIË;

EN

GEDEELTELIJKE VERGELIJKING VAN DE INDISCHE MAATSCHAPPIJ MET DIE VAN NEDERLAND.

Gehouden in de Maatschappij *Felix Meritis*,

DOOR

Dr. P. P. ROORDA VAN EYSINGA,

Ridder der Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Prijs *f* —,85.

Snelpersdruk van A. C. Kruseman.

M305425

THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY